

HRVATSKI PLANINAR

GLASILO HRVATSKOG PLANINARSKOG DRUŠTVA

GOD. XXIII.

PROSINAC 1932.

BROJ 12.

Dr. IVAN KRAJAČ:

JASTREBARSKO.

VELEBITSKI FILM

Ljeti godine 1932. uputila je Škola Narodnog Zdravlja u Zagrebu svoje stručnjake u Liku i u Hrvatsko Primorje, da snime dva stručna filma. Jedan od tih filmova obrađuje problem snabdjevanja vodom u našim kraškim krajevima, dok drugi prikazuje suzbijanje malarije u primorskim krajevima. Kao uvijek tako su se i ovom prilikom uz put snimale prirodne ljepote te turističke i etnografske znamenitosti. Boraveći u blizini Velebita odvojio se je jedan dio članova ove filmske ekspedicije i pošao na Velebit, da vrši snimanje karakterističnih kraških pojava za pomenuti stručni higijensko-prosvjetni film. Kad su se članovi ekspedicije našli usred divljih i prekrasnih velebitskih vrhnaca sa kinokamerom, nisu mogli da odole želji, a da s pomoću kinoobjektiva ne uhvate i ove osebujne ljepote, pa da ih tako uzmognu iznijeti pred oči naše publike. Tako je u 14-dnevnom vrlo napornom radu došlo do stvaranja ovog velebitskog filma, kojim se po prvi put iznosi na platno ovaj najkarakterističniji lanac hrvatskog gorja. Rad na ovom filmu imao bi se i do godine nastaviti, ako došte uspije nabaviti potrebna novčana sredstva. Redakcija i režija snimljenog filma upravo se sada dovršava u foto-filmskom laboratoriju Škole Narodnog Zdravlja u Zagrebu, koja je do sada cijeli film financirala.

Film počinje usponom planinara od Oltara nad Sv. Jurjem kod Senja prema Krajačevoj planinarskoj kući H. P. D. na Zavižanskoj Kosi na Sjevernom Velebitu. Vrlo je lijepo uspio snimak novog puta od Dešinovca prema Krajačevoj kući sa prirodnim kamenim vratima u stijenu, kroz koja vodi put. Zanimljivo je i samo stijenje zapadnog grebena Zavižanske kose nad novim putem, gdje je prikazano, kako se planinari po njem penju, tražeći da otkriju planinarsku kuću, koja će ih primiti pod svoj krov. Sa Krajačeve kuće (1585 m) uspinju se planinari na Vrh Velikog Zavižana (1677 m), odakle je snimljen vidik na otočje i na more, u kojem se odsijeva oko 60 klm dugi gorući trak zapadnog sunca sve do rta Istre i

nešto mora jošte iza tog rta. Izvrsno je uspio snimak krasnog i velikog runolista na glavici Velikog Zavižana. Od Krajačeve kuće snimljena je cijela ekspedicija planinara, kako polazi sa natovarenom mazgom novim putem u Zavižansku kotlinu prema Rosijevoj kolibi H. P. D-a u Rožanskim Kukovima. Planinari idu novim putem, koji je prikazan sa nekoliko vrlo dobro uspjelih karakterističnih snimaka na položajima, gdje je novi put pod brdom Čepurašem u Gornjim Rožanskim Kukovima usječen u živu, mjestimice gotovo okomitu stijenu, koju kiti tamni vazda zeleni smrč. Na prostoru, gdje jošte manjka izradba oko 1.5 klm novog puta, zgodno je prikazano naporno penjanje planinara po razdrtim liticama istočno pod kukom 1617. Konačno planinari dolaze opet na novi put, i u istočno sedlo Pasarićeva Kuka i tu se zaustavljaju, gledajući sjevernu stijenu Novotnijeva Kuka (oko 1665 m), te sjeverne bočine središnjeg grebena Rožanskih Kukova. Upravo plastički je prikazana vrlo strma cijela sjeverna stijena ovoga Kuka od glavice pa do u dno njegove sjeverne vrtače sa kamenim okomitim malim vrtačama na njoj kao zdencima, što sve daje izvrstan i karakterističan pogled u kamenu strukturu Rožanskih Kukova. Film predviđa dalje novi put usječen u južnu stijenu Pasarićeva Kuka (oko 1650 m) pred Rosijevom kolibom (oko 1610 m) H. P. D-a, kao i samu kolibu sa okomitim južnim stijenama Pasarićeva Kuka u pozadini.

Iza toga uspjelo se prikazuje potpuna panorama sa prirodnog vidikovca neposredno uz Rosijevu kolibu sa t. zv. Zelenog Kuka (blizu 1660 m), na koji je lagan uspon od Rosijeve kolibe za kojih 15 minuta. Prema istoku te panorame otvara se pred očima gledaoca: središnji rastrgani kameni greben Rožanskih Kukova sa Vratačkim Kukom (1678 m), a u daljini Hajdučki Kukovi (1650 m) i Veliki Kozjak (1620 m), zatim se polagano prema jugu nižu prekrasni vidici na rastrgane grebene kamenog velebitskog hrpta t. j. na Donje Rožanske Kukove, napose se nižu pred gledaocem filma: Lubenski Kuk (oko 1650 m) i pod njim okomiti Poljakov Kuk, zatim Krajačev Kuk (oko 1685 m), a pod njim stijene i tornjevi Varnjače (oko 1635 m) i Crikvina (1644 m) sa Premužičevim Tornjem; a na obzoru se razabire masiv Šatorine, pa dalje Goli vrh (1670 m) i Seravski vrh (1668 m); iza toga puca vidik na more i otočje (Rab, Cres, Lošinj), a konačno se prema sjeveru vide konture Velikog Zavižana i Zavižanskog Pivčevca (1676 m).

Vrlo su zanimljivi i slikoviti penjački detalji sa tog dijela Rožanskih Kukova. Prikazano je lijepo penjanje istočnjim i težim zapadnim kaminom u južnoj stijeni Pasarićevog Kuka sa pravim oblacima, koji u filmskoj snimci jure nad Kukom; nadalje zračni

hod uskim kamenim grebenom t. zv. Gredovitog Kuka između Zelenog i Novotnijeva Kuka. Efektno je snimljen uspon na goli masivni toranj sjevero-istočno pod vrhom Novotnijeva Kuka sa ogromnom provaljom poput golemog zdenca u sjevernoj stijeni toga kuka. Iza toga dolazi strmi uspon u stijeni na istočno kameno sedalce pod glavicom istoga kuka. Ne manje je interesantno i penjanje na kamenu glavici pod prirodnim vidikovcem sjeverno nad okomitom dubokom sjevernom Varnjačinom vrtačom, pa vidik odатle na okomite i nadvisne sjeverne stijene Poljakova tornja i Varnjače sa dvije ogromne poluspilje u dnu. Jaki dojam ostavljaju masivni kameni tornjevi u gornjem dijelu zapadne stijene Varnjače te njene 3 kamene glavice (najviša oko 1635 m) gledane sa zapada. Razorni rad vode kroz milijune godina zorno prikazuju duboki i dugi okomiti žlebovi nad policom u polovini zapadne stijene Varnjače, u kojima su planinari, stojeći jedan na drugom, gotovo potpuno nestali. Na istočnom podnožju Crikvinâ snimljene su krasne snimke prekrasnog gorskog cvijeća u gorskoj slobodi i to: gorski lijer i jošte jedan cvijet na svom prirodnom staništu.

Iza toga je prikazan ogromni kamen čučavac na pokrajnjem grebenu Crikvina sa malim figurama planinara, koji se pod njim kreću. Uspio je i zanimljiv snimak sjeverne stijene Premužićeva tornja sa prirodnih vrata Donjeg Božina Dolčića, a isto tako je uspio i snimak južnog stijenja Crikvina sa novog puta, koji od njih vodi prema Mirovu i Velikom Alanu.

Iza toga nas film vodi na Veliki Alan i prikazuje najvišu točku (1412 m) ceste: Jablanac — Stirovača, odakle se spuštamo u Stirovačku Dulibu, gdje nam je prikazana: sama Stirovača (1102 m), Jovanović Padež (1050 m) i Crni Padež sa Šatorinom (1624 m) u pozadini. Bojazan, da bi velebitski film radi monotonosti mogao gledaoce umarati, potpuno je isključena. Iz Rožanskih golih stijena i tornjeva prebačeni smo u pitomi divni visoki park vijenca crnogorice, koji okružuje prekrasne ravne velike zelene čistine Padeža pod Šatorinom. Tu nam se razvija pred očima bujan tipičan velebitski gorski život, koji se spontano, nemamešte, istinito i uvjerljivo pred našim očima odvija. Tu su kola i kirijaši, voženje drvenih greda t. zv. bordunala, sječa, padanje i piljenje stabala, tesanje greda, pravljenje šimlje, košenje gorske trave, striženje ovaca, prigledanje pčela i konačno pastirski gorski život sa timarenjem blaga u ogradenim drvenim oborima po prastarom običaju, koji se obori i ljudski drveni stanovi svake godine sele na drugo mjesto padeža. Nadalje tu se pred našim očima odvija prastaro gorsko seljačko gospodarstvo, stapanje mlijeka itd., sve kako se to u visokom Velebitu doista razvija i događa.

Film nas iza toga vodi u rodno mjesto obitelji Starčevića t. j. u Pazarište, gdje nam prikazuje stari tip hrvatske seljačke kuće.

Iza toga nas iz Brušana (navodni rimski most i vrelo) vodi natrag na Velebit na Oštarijsku prevalu (Ljubičino vrelo), odakle nas dalje vodi u područje Dabarskih kamenih grebena. Pred nama iskrasavaju u svoj svojoj osebujnoj ljepoti kameni tornjevi: Čelinca, Rujičina Kuka, Baćić Kuka i impozantne Kize sa dubokim plodnim kotlinama Ravnog i Crnog Dabra okruženih okomitim kamenim nazubljenim grebenima i zubovima. Crni Dabar leži 603 m gotovo okomito pod stijenama Kize (Alaginac), pa se sa okolnih grebena obrađena polja sa kućama u Dabrima prikazuju kao krajobraz za djeće igranje. Osobito su lijepo snimljena oba kamena tornja, što sačinjavaju vrh Alaginaca (1278 m) nad Crnim Dabrom (675 m), od kojih se istočni toranj snažno doima, jer se lijepo vidi, kako mu najviši dio nadvisno visi nad dubinama Dabarske kotline.

Odatle nas film vodi na kraljicu Velebitskih kopneno-morskih vidika, t. j. na Visočicu (1619 m) u Južnom Velebitu. Vidimo do stojanstveni Gojtanov Dom, planinarsku kuću H. P. D-a gospičke podružnice. Iz doma izilazi čitava četa planinara, koji polaze na svoje izlete. Vrlo je lijepo prikazan pogled sa Visočice na sve strane: na sam jugoistočni hrbat Velebita sa Malom Visočicom (1597 m), Počiteljskim vrhom (1551 m), Kozjakom (1522 m), hrptom Višerujna (1623 m), Vaganskog (1758 m) i Babina vrha (1738 m); zatim je efektno predložen golemi opširni vidik sa najvišeg vrha Visočice na ličku visoravan tamu od Ričica pa do Perušića, a zatim prema zapadu preko vrhova Poljane i Šugarske Dulibe, konačno preko Debelog Kuka (1271 m) na more. Sa Visočice vudio je filmsaše put kroz Jelovačka vrata prema moru. Sa tog puta zanimljiv je golemi kameni blok uz put, koji počiva na 3 mala kamena, a o kojem priča kaže, da ga je donijela u pregači na planinu iz primorja Primorka Djevojka (to je po svoj prilici prehistojski spomenik iz kamenog doba). Lijepo je uspio pogled sa Jelovačkih vrata prema moru prikazujući: Hrvatski Podgorski Kanal, Ljubačko Ždrilo te zatvoreno Ljubačko i Ninsko more i otvoreno more pred Privlakom, Sidrački Kanal pred Zadrom sa otočjem od Paga do Dugog otoka. Isto tako je lijep vidik na južne bočine Višerujna na Sv. Brdo (1753 m). Lijep je u onoj kraškoj pustosi plodni i zeleni Medeni Dol (na karti Žeželj stanovi).

Sada nas film vodi u golemu provaliju Velike Paklenice, koja je vrlo uspjelo i vjerno snimljena. Vidi se, koliko su sitni i maleni ljudi, koji se među strašnim okomitim stijenama u njenom dnu kreću među golemin kamenim blokovima, a mjestimice i golemin

visokim glavama tornjeva, što su se sa suprotnih stijena srušili u duboko usko korito Velike Paklenice.

Prikazana su u nizu slika i dva vidika u spilji Mahnitoj peći. Odатле su snimljeni vanredni vidici na strašni okomiti a dijelom i nadvisni Anić-Kuk (714 m), koji kao okamenjena nijema strašna prijetnja strši nad srednjom Velikom Paklenicom. To su od dosada poznatih daleko najbolji snimci ovog najstrmijeg Velebitskog kuka. Pred ulazom u Veliku Paklenicu snimljeno je selo Marasovići i u njem pred svojom kućom sjedeći na kamenoj klupi jedan nepatvoren stari dinarsko-hrvatski tip devedesetosamgodišnji starac Marasović, koji se pod admiralom Thegethofom borio u pomorskoj bitki kod Visa protiv Talijana.

Nastaje nova varijacija. Film nas vodi u pitomo i od starine kulturno južno-velebitsko primorje. Sa suprotne strane Hrvatskog Podgorskog Kanala od Vinjerca gledamo Velebit sa golemim usje-klinama Velike i Male Paklenice u njegovoј kamenoj trupini. Vidimo staro-hrvatsku crkvu sv. Petra između Starigrada južno-velebitskog i Selina. Prolazimo morem usko Masleničko Zdrilo, zatvoreno Novigradsko more i konačno vozimo se uskim morem, odnosno rijekom među visokim stijenama kamenog Ždrijela Zrmanje. Vidimo među tamnim visokim čempresima slikovito groblje Obrovacko sa bijelom ogradom uz samu vodu Zrmanje, kao sa Böcklin-nove slike, zatim gledamo Obrovac i staru gradinu, koja ga kruni i od koje nosi ime.

Kao čarobnom šibikom prebačeni smo dalje u novi i opet osebujni odsječak i krajobraz Velebita, koji je odlično uspio, t. j. na gorsku cestu: Obrovac — Podprag — Vrhprag — Halan Mali (1045 m). Tu se lijepo prikazuje harmonija između kulturne građevine: umjetne gorske ceste u kamenu sa kamenom kapelicom u klasičnom stilu u slavu izgradnje ceste, kojoj krajobraz u pozadini kruni impozantno južno stijenje golemih kamenih tornjeva Tulovih Greda (najviši vrh 1127 m). Iz neposredne okoline Malog Halana prikazano je bogatstvo kamenih oblika Hrvatskog krasa srednje visine sa više, vidika na same Tulove Grede.

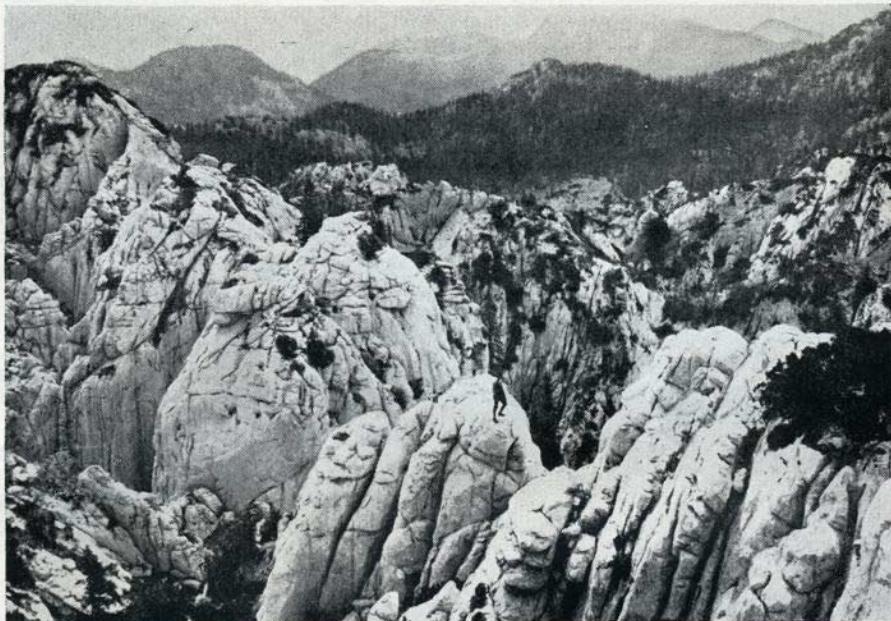
U ovaj velebitski film uvrstit će se jošte vrlo lijepi i uspjeli snimci velikog podvelebitskog jezera t. j. Švičkog Jezera sa vrlo slikovitim slapovima Gacke, koja se prema jezerskoj kotlini ruši, sjećajući na manje Plitvičke slapove i na Rastoke Slušnice. Bit će nadalje prikazan tipični kanjon rijeke Like pod Velebitom. Tako će film zorno prikazivati i podvelebitsko bogatstvo vode s ličke strane. Nato se nadovezuju markantne slike podvelebitskog dijela ličke ravnice i nešto podalji izvor Gacke u Gackom polju. Radi potpunosti prikaza ekonomskog života pod Velebitom predočuje

nam nadalje film samo mjesto Švicu sa njenom industrijom na slavovima Gacke (pilane, stupe, bijelenje plahta itd.), zatim kućni drveni obrt u Kuterevu i kućni lončarski obrt u Kaludjerovcu.

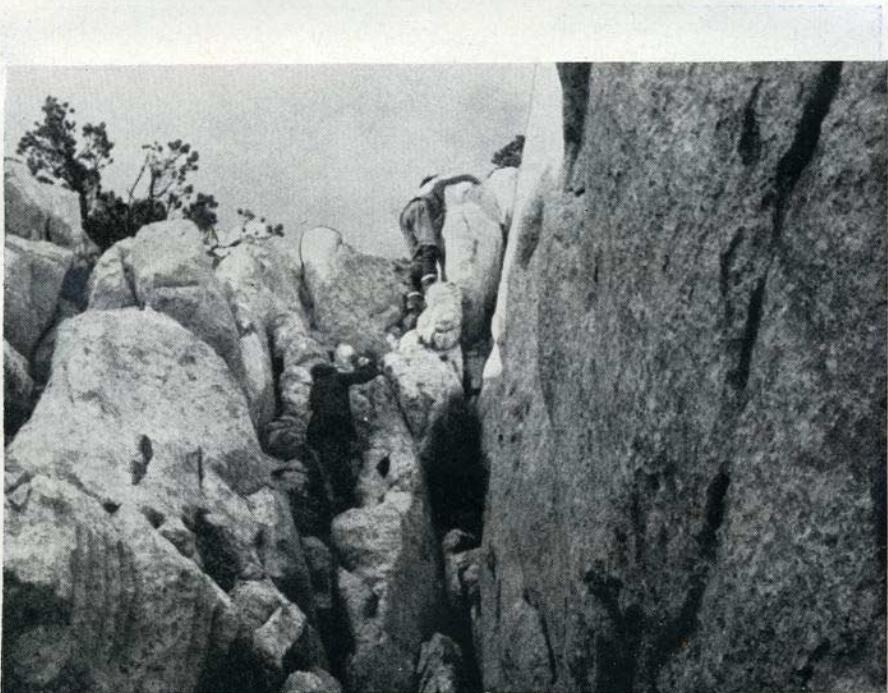
Tim sadržajem završava Velebitski film, koji je snimljen godine 1932. Ovaj film bjelodano pokazuje, da je Velebit, i ako na vrlo dugoj rastegi (oko 150 klm od Oltara do Zrmanje) pun objektivnih prirodnih znamenitosti svih mogućih kategorija, koje se ne ponavljaju, te je svaka u svojoj vrsti tipična, osebujna i vrlo razvita. Njihove osi jesu: Stijene, glavice, zupci i tornjevi u nadgorju i sredogorju Velebita; goleme bujne šume crnogorice, bjelogorice i miješane te znatne zelene ravne šumske čistine u visokom Velebitu, sve kao prirodni parkovi; nadalje silna kamena ždrijela i provalije, kojih dno tvori: more, voda ili kamen; osobiti vidici sa vrhova na more i otočje te vidici sa mora i otočja na golemi gorski lanac i vrhove Velebita; konačno težatna zemlja u dolcima i dabrima, te kulturni spomenici počevši od prehistozičkih pa preko grčko-romskih do staro-hrvatskih i novijih naših.

Ako bude sredstava, imalo bi se do godine po određenom planu filmovanje nastaviti i popuniti sa jošte brojnim, djelomice i prvorazrednim prirodnim i kulturnim znamenitostima u području Velebita. Gg. filmaši hvale osobito prozirni zrak na Velebitu i veliku svjetlost, što je omogućilo uspješno snimanje sa žutim sitom i na veće udaljenosti. Režiju snimanja rukovodio je g. Kamilo Brössler, a fotografiju g. ing. Gerasimov kao filmski operater od Škole Narodnog Zdravlja. Na području Rožanskih kukova bio je vodičem Dr. Ivan Krajač, a kao penjači i kinoglumci služili su svi članovi ekspedicije, medju inim i g. Miro Gradišnik, te dva mlada planinara iz Senja, a na dva mjesta snimljeni su i članovi podružnice H. P. D-a »Plješivica« iz Jastrebarskog, koji su se u vrijeme snimanja nalazili slučajno na izletu u Sjevernom Velebitu. Film je zamišljen kao domaći kulturni film, koji će se u odsjećima prema pojedinim grupama Velebita prikazivati u svim kinematografima Jugoslavije. Kada bude popunjena, imala bi jedna kopija kao propagandni film biti prikazivana i u inostranstvu u cilju podignuća našeg turizma.

VELEBITSKI FILM.
Foto: Ing. Gerasimov.

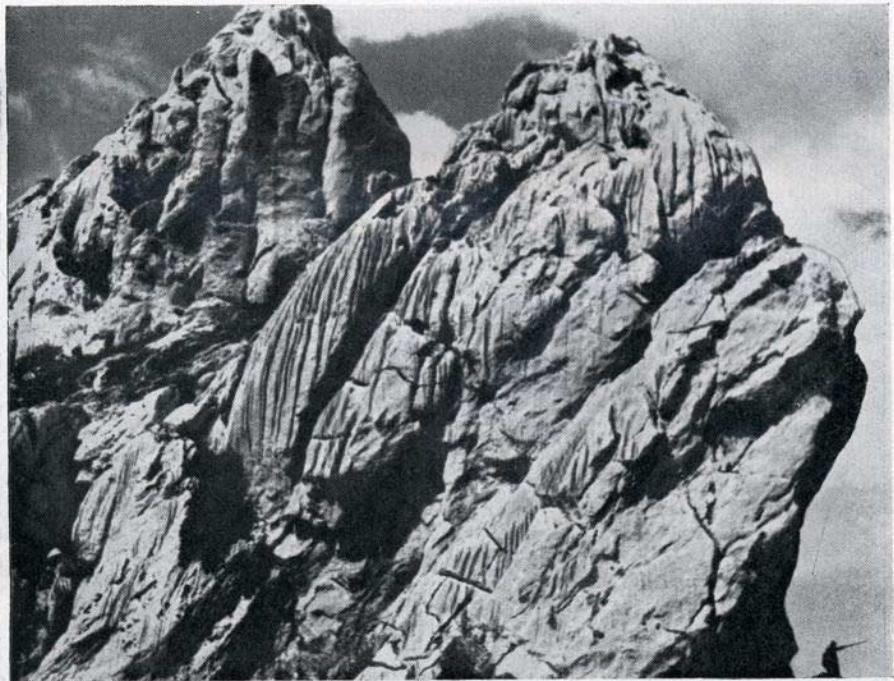
ROŽANSKI KUKOVI: POGLED NA SREDIŠNJI GREBEN.

ROŽANSKI KUKOVI: PENJANJE U ISTOČNOM KAMINU PASARIĆEVA KUKA.

SJEVERNI VELEBIT: NOVI PUT POD GORNJIM ZAVIŽANOM.

SREDNJI VELEBIT: TORNJEVI ALAGINCA

PLANINARENJE U DINARSKIM PLANINAMA

Dinarske Planine ili kako ih još nazivljemo Dinarske Alpe po svom postanku kao i po svom sastavu i vanjskom licu bitno se razlikuju od ostalih naših gora. Već okolnost, da su Dinarske Planine izgrađene gotovo isključivo ili bar u pretežnoj česti od vapnenačkog kamenja, bitno je izmijenila u tom gorju prema drugim planinama njihovo površinsko lice, a u vezi s time dogodile su se znatne promjene i u samoj unutrašnjosti toga gorja. Kako je cijeli vapnenački materijal bio kod boranja i dizanja pojedinih česti Dinarskih planina jače ili slabije uzdignut ili boran, bio je istodobno taj kameniti materijal u povodu toga procesa razlomljen i zdrobljen. Posljedica je toga bila, da su u tom vapnenačkom kamenju nastali bezbrojni sistemi pukotina, koji sežu do velikih dubljina toga kamenja. To je opet imalo za posljedicu, da se oborinske vode, koje padaju na tu površinu, naglo izgube u tim sistemima pukotina duboko u podzemlja, dok se samo jedan mali dio tih voda ispari sa površine i povraća natrag u atmosferu vršeći tako proces cirkulacije vode. Vidimo dakle, da je u Dinarskim planinama nadzemna cirkulacija vode, koju nalazimo kod ostalih naših planina, prenesena u podzemlje t. j. u unutrašnjost gorskih trupina, pa je u savezu s time i hidrografija cjelokupnog dinarskog gorskog sklopa poprimila posve zasebno obilježje i posve zasebne karaktere, t. j. poprimila je oblik, koji je značajan za krajeve krša. Pojava podzemne cirkulacije vode u Dinarskim Alpama povukla je cio niz površinskih pojava za sobom, pojava, kojih mi ne nalazimo u ostalim našim planinama uopće, ili ako dolaze, onda su razvijene tek u neznatnim dimenzijama. U prvom redu valja spomenuti gotovo općenu oskudicu dobre izvor vode u tim predjelima, zatim u vezi s tom pojavom oskudicu jače i bujnije vegetacije, a u višim dijelovima gorja opće pomanjkanje svake vegetacije. Vapnenačko tlo polaganim rastvaranjem prijeći stvaranje dovoljne zemlje za obradbu, pa stoga se naselja nalaze samo na rubovima pojedinih gorskih sklopova, dok su predbrda i same središnje česti posve nenaseljene, a samo za vrijeme ljetnih mjeseci nalazimo prolazno po stanovima ili katunima narod iz podgorja, koji je izagnao stoku u planine na pašu. Oskudica vlage razlogom je, da su velike površine dinarskoga gorja ostale posve gole i da je tu kamenje kao nabacano u velikim količinama na stanovita mjesta, kao da su ga giganti s pojedinih vrhunaca razbacivali na sve strane. Poradi toga nastala su ona strašna kamenita mora, koja često susrećemo u krajevima našega dinarskog gorja, a koja nam

predstavljaju najužasnije, najneprohodnije i najbezvodnije terene ne samo Dinarskih Planina nego svakoga gorja, u kome nastupaju takva kamenita mora.

Iz skupine tih raznih unutarnjih i površinskih promjena na licu Dinarskih Planina rezultirao je morfološki pojam takvog terena pod oznakom Krš, pa mi kažemo: Sve planine Dinarskog sklopa spadaju u područje Krša. Pojava krša kao morfološke osebine pojedinog gorskog niza u sklopu Dinarskih Alpa nema uvijek jednak razvoj niti je krški reljef po svojoj biti jednak, nego opet zavisi o sastavu vapnenačkog kamenja, o njihovu načinu nastupanja da li je to kamenje, tanko uslojeno, debelo uslojeno ili gromadasto, o pošumljenju i o klimatskim odnosima odnosnoga kraja te konačno o hidrografskim prilikama stanovitog područja. Gdje je u kršu razvijeno jače gromadasto vapnenačko kamenje, tamo je i krš oštriji, strašniji i ljući, dok sve te oznake gube na svojoj jakosti sa postepenim razvojem u tanko pločasto kamenje, koje stvara posve blage i ravniye oblike. Pošumljenje je također vrlo važan faktor kod stvaranja lјutog krša, jer krajevi, koji su ošumljeni, zadržavaju humus, koji postepeno prekrije kamenje te na humus dolaze razne biljke, a sve to skupa prijeći da meteorne vode naglo ne propanu kroz pukotine i da ne ostanu ogoljene površine, koje u svom daljem razvoju stvaraju najstrašnije tipove krškog reljefa. Uz to šumski kompleksi u veliko sprečavaju razne jake struje vjetra, da ne odnose s kamenite površine stvoreni humus; oni izravno služe kao neke zaustave protiv jake i razorne snage orkanske bure ili kojeg drugog vjetra. A gdje se u krajevima krša slučajno nalazi nešto površinske vode, tu nastaju posve druge prilike: površ pokazuje blage oblike, vegetacija i flora se bujno razvija, pa svi ti faktori u zajednici prijeće posvema razvoj tipičnog krškog reljefa.

Prema tomu možemo razlikovati u dinarskom sistemu tri krška područja sa raznim razvojem krškog reljefa. Primorski krš spada u područje najljudeg krša, redovno posve golog i bezvodnog, sa najtežim putovima i stazama, a često je planinar prisiljen ići i po bespuću preko prave kamenite pustinje. Morfološkim oblicima to je područje krša najbogatije, pa tu nalazimo najviše raznih kukova, obeliska, kamenitih prirodnih mostova, raznovrsnih škrapa po obliku i dimenzijama, raznih kupula i tornjića, koji u svojim bizarnim izvedbama zadiraju gledaoca. Područje osobito lijepih i brojnih takvih oblika je primorska strana našega starca Velebita, a koji su oblici specifična osebina samo Velebita, jer u cijelom dinarskom sistemu nisam našao ni na jednom gorskem lancu tako brojnih i tako raznoličnih morfoloških oblika kao u primorskoj strani Velebita.

Dru g o područje krša je k o p n e n o , u koje spada najveći dio svih gorskih kosa Dinarskih Alpa. Tu je krš bogat šumama, oblici su mu blaži i zaobljeniji, ali ujedno i znatno rjeđi, hidrografske su pri-like daleko povoljnije; što više, često nalazimo u izobilju dobre i pitke gorske izvor vode. Staze i putovi su prohodniji i lakši, a samo rijetko se događa, da nalazimo i u kopnenom kršu onako strašan krški reljef kao u primorskem. Takvi strašni kopneni krški reljef nalazimo na pr. u Č e m e r n o m D o l u na Prenj planini, koji posve odgovara primorskem kršu Velebita ili Mosora.

Napokon t r eće je područje krša c e n t r a l n i g o r s k i g r e b e n , koji se u mnogočem podudara sa oba prva područja, a u mnogim se odnosima bitno razlikuje od njih. To su najviši dijelovi pojedinih gorskih kosa Dinarskih Alpa, koje su redovno sastavljene od nizova visokogorskih ravni i iznad njih uzdignutih golih glavica. Te ravni su redovno obrasle sočnom travom, na mjestima prelaze u ljuti krš kao na pr. Ališnica u Durmitoru, pretežno su potpuno bezvodne i bez vegetacije, a u nižim dijelovima dolazi sporadički razvijena klekovina bora. Ovi odnosi postepeno rastu što više zalazimo u južne gorske kose Dinarida. Glavice su redovno posve gole i kamenite, a samo u rijetkim slučajevima im je jedna i to položita strana obrasla travama, dok je protivna strana puna točila i snježanika, iznad kojih se dižu strme i gole kamenite litice.

U ovakvim prilikama i po ovakovom terenu traži i p l a n i n a r e n j e svoje zasebne uvjete, postaje teško i zamršeno, traži odvažne i samopregorne planinare, jer podnosići sve te neprilike ne može onaj, koji je naučan na lagodni i bezbrižni život; ne može salonski planinar, koji je vičan na svaka dva sata naći dobro opskrbljenu planinarsku kuću. Jednom riječi: planinarenje u dinarskom sistemu stavlja na planinara najteže uvjete, koje inače nigdje i ni u kojem drugom gorju ne susreće. Stoga svaki onaj, koji polazi na planinarenje u krške krajeve, treba da se opremi prema zahtjevima i prilikama tih krajeva s obzirom na klimatske, prehranbene, stanbene i terenske odnose, a nikada neka ne svrgne s uma, da su Dinarske planine, i ako nisu gorostasi alpinskih nebotičnih visina, u svojoj biti isto tako, ako ne još i opasnije u mnogim momentima od njih. Nikada ne smije planinar precjenjivati svoje sile, a po gotovo ne u Dinarskim planinama, gdje treba da je dvostruko oprezan, da je spreman da će ga planina primiti kao svoje miljenče, ali ujedno da bude spreman ako stavlja pretjerane zahtjeve na planinu, da će ga ona nemilosrdno odgurnuti od sebe i staviti u najteže kušnje i stradanja.

Jedan od najglavnijih a ujedno i najtežih uvjeta u planinarenju po Dinarskim Alpama svakako je podnašanje žeđe i opskrbe sa pitkom vodom. Iz gore spomenutih razloga dinarsko je područje jedno

od najsiromašnijih područja pitkom vodom u opsegu cjelokupnih naših planina. Ne samo što često po sate i sate hoda ne nalaziš izvora pitke vode, nego uopće nema nikakve vode, koja bi bila prikladna za uživanje umornom planinaru. Ima dijelova po Velebitu, Mosoru, Biokovu, Dinari, Prenju, Čvrsnici, Nagliću, Volujaku, Sinjavini i Durmitoru, gdje se često po pol dana hoda ne namjeriš na bilo kakvu vodu, pa stoga su ti predjeli za vrijeme jake suše i velike vrućine prava muka za otpornog i podnašanju žeđe vičnog planinara, a da i ne govorimo o tome, u kakve bi prilike zapao u tim predjelima novajlija ili onaj, koji podcjenjuje planine dinarskog gorskog lanca. Planinaru, koji dobro poznaje prilike hidrografije u dinarskom sistemu, ne će to nikad smetnuti s uma, a i ne smije propustiti mogućnost opskrbe vodom svagdje, gdje se za nju namjeri: šta više, i sada, ako je uvjeren prema svima znacima i podacima na kartama da na kratkom odsjeku puta mora opet naići na vodu, da i tada ponese sobom vode. Valja da to učini zato, što se može desiti, da ono vrelo ili sniježnica uopće više ne postoji, ili je zbog suše ostalo bez vode, što je vrlo obična i česta pojava kod mnogih vrela u područjima krša, odnosno Dinarskih planina. Stoga je u pogledu opskrbe vodom načelo, koje treba da usvoji svaki planinar: što veća štednja s vodom; stoga uzmi svagdje, gdje god naiđeš na vodu, vode u sve svoje raspoložive posude. Bolje je da na slijedećem nalazu vode istrešeš svoju vodu, nego da ti iznenada uzmanjka na najgorem mjestu. U najvišim gorskim dijelovima Dinarskih kosa postoji mogućnost opskrbe vodom samo iz snijega snježanika, koji valja otpititi i vodu ugrijati i tek onda piti, jer voda dobivena od snijega neobično je hladna, pa može da ima vrlo loših posljedica za ugrijano grlo, želudac i crijeva, kao i za cijeli organizam.

Nemala je neprilika kod planinarenja u Dinarskim planinama i sa opskrbom. Kako se duž cijele protege dinarskog sklopa ne nalazi nigdje u samom gorskom masivu stalnih naselja, to je opskrba u tim krajevima vrlo otešvana. Planinar je prisiljen da cijelu opskrbu nosi u uprtnjači, što nije teško za par dana; ali ako ostane u planinama dulje vremena, to postaje stvar komplikirana, jer potrebna opskrba za dulje vrijeme zahtijeva prostora kao i nošenje, što svakako uz ostali pribor i potrebite stvari ne može planinar da nosi sam, nego je prisiljen uzeti čovjeka ili tegleće blago, što znatno oštećuje džep dotičnog planinara, pa radi toga mora skratiti svoje putovanje. Istina je da se za ljetnih mjeseci može dobiti u stanovima i katunima mlijeka, sira, jaja, krumpira, a po gdjekad i mesa; no to je u ograničenom vremenu, t. j. od 15. lipnja do konca rujna svake godine, ako je godina normalna. Nastupom suše ili nagle zime taj se rok znatno skraćuje, pa prema tomu imademo dobar dio godine, kada planinar

ne može nigdje na planini ništa dobiti. Zato se preporučuje, da se planinarenje u dinarskom sistemu vrši po mogućnosti u doba, kada je narod u stanovima ili katunima, da sebi bar donekle olakša teške opskrbne prilike. U novije vrijeme osobito u planinama sjeverozapadnih dijelova Dinarskih Alpa postaju prilike izgradnjom planinarskih kuća nešto povoljnije, što vrijedi naročito za krajeve Velebita, Dinare, Mosora, Čvrsnice, Prenja i Orjena, gdje nalazimo nekoliko planinarskih kuća i skloništa. Istina, i među tim planinarskim objektima rijetko je koji opskrbljen potpuno i onako, kako bi potpuno zadovoljavalo planinarskim potrebama.

U području Dinarskih gora otvorene su i opskrbljene trajno, t. j. ljeti i zimi, ove planinarske kuće H. P. D-a: planinarski dom na Risnjaku i planinarska kuća pod Obručen u Gorskem Kotaru, pa planinarski dom Kraljice Marije na Mosoru kraj Splita, a na Velebitu Gojtanov Dom na Visočici, koji je u ovoj zimi zatvoren. U ljetnoj je sezoni opskrbljena Krajačeva kuća na Zavižanu u Sjevernom Velebitu, a do godine tako će biti uređene dvije nove kuće H. P. D-a: na Orjenu i Biokovu. Neopskribljenih planinarskih kuća i skloništa ima H. P. D. u Gorskem Kotaru i Kapeli 5 (Smrekovac, Platak, Gornje Jelenje, Mrzla Vodica, Bijele Stijene), na Senjskom Bilu i Velebitu 7 (Rujice, Rožanski Kukovi, Mirovo, Struge, Dundović Podi, Duliba, Dušice), a na Mosoru na Užinskoj Kosi, dakle ukupno 13. U Bosni trajno su opskrbljene ove kuće: Aleksandrov Dom na Trebeviću, planinarska kuća »Društva planinara u Bosni i Hercegovini«, nova planinarska kuća Društva planinara »Romanija« kod prvog šumara na Trebeviću i sklonište u opsevatoriju na vrhu Bjelašnice, a u ljetno doba opskrbljena je planinarska kuća »Prijatelja Prirode« na Boračkom jezeru u Prenj planini. Neopskribljenih kuća ima prvo društvo 12 (Jahorina, 2 na Treskavici, Bjelašnici, Igman, Bitovnja, Prenj, Zec planina, Vučja Gora, Očauš planina, Vlašić, Svatovac. Na taj je način bar u tome znatno olakšano planinaru, da znade gdje će naći suhi ležaj i krov nad glavom. No to vrijedi samo za dio Dinarskih planina od Vratnika kod Senja do Bjelašnice, a uz primorsku stranu do Orjena. Sve one planine koje se nalaze južno od prije spomenute crte Bjelašnica-Orjen nemaju planinarskih skloništa i kuća, u njima nalazimo samo stanove ili katune, rjeđe koju šumarsku ili lugarsku kuću, pa polazeći planinar u te krajeve mora se svakako opskrbiti dobrim i laganim šatorom, kako bi bar donekle bio zaštićen u slučaju kišovitog i lošeg vremena, a pogotovo u noći od jake studeni, koja vlada u Dinarskim planinama. Stanovanje po stanovima ili katunima često je vrlo neprilično, pogotovo u onim dijelovima planina, u kojima su stanovi ili katuni malog opsega, tako da jedva zadovoljavaju za planinku i čobane, a pokadšto i za ostale čla-

nove porodice. I ako su naši čobani i naše planinke vrlo dobri i sretljivi, čovjek ne može primiti njihov poziv, jer vidi i sam da nemaju ni oni sami dosta prostora. Često je i s higijenskih razloga bolje stanovati u čistu šatoru nego u zadimljenom i nečistom stanu.

Kod planinarenja po Dinarskim planinama mora planinar posvetiti veliku pažnju odijelu i obući. Odijelo valja svakako uzeti toplice i jače, jer u Dinarskim planinama unatoč južnom položaju planina vlada velika razlika u klimatskim odnosima između dana i noći. Opreka je tako velika, da iznosi po nekoliko desetaka stupanja razlike između dana i noći, jer su dani topli i žarki, a noći studene tako da vrlo često znade u jutro biti sve bijelo od palog mraza. Noći su tako hladne, da nedostaje više puta ni topla oprema i dobar gunj, pa ako nemamo logorske vatre, onda nam je nemoćuće spavati od jakе studeni. A što znači za planinara, koji sutra želi dalje, neprospavana noć, to znamo svi dobro, a pogotovo je od važnosti u dinarskom području, da je planinar odmoren, svjež i čil, da može s lakoćom svladati zapreke i terete napornog i strašnog krškog puta. Dobro je imati uz toplo odijelo vuneni gunj i sweter i kakav kaput, jer često znade zahladiti već pred večer tako da moraš biti toplo odjeven, ako ne želiš da si navučeš kakvu nahladu. Svakako bi jako pogriješio i razočarao se onaj, koji bi, misleći da su Dinarske planine tako daleko na jugu tople i ugodne, obukao se u lagana odijela, jer bi grdn bio iznenaden već prve noći, kada bi od jakе studeni bio uz nemiren u spavanju, a prvo, što bi potražio; bila bi logorska vatra, kod koje bi morao provesti ostatak noći, da se tako bar donekle ugrije i prodrijema uz vatrnu. S tim dakle velikim razlikama temperature između dana i noći u Dinaridama mora računati svaki planinar, koji želi u njima planinariti, pa je stoga potrebno držati se danih uputa i uvijek nastojati da se za dana dođe do mjesta prenoćišta, da se za vidi može prirediti šator i skupiti dovoljna količina drva za noć, pogotovo kada smo u visinama iznad 1800 m, gdje obično nema nikakve vegetacije, pa smo prisiljeni ići daleko po drva.

U pogledu obuće teško je odrediti ovo ili ono, jer ova ovisi o podnašanju teže ili lakše obuće kod pojedinca, no svakako može se reći, da obuća bude čvrsta i cijela, kako planinar ne bi putem imao neprilike, jer mora s time računati, da putem nema popravka i da nema na daleko i široko nikoga tko bi mu obuću popravio i sredio. Najlakše hodanje po teškom i golom kršu je u opancima, koji imadu poplat od automobiliške gume. To je nošnja, koju imadu svi stanovnici Dinarskih planina, počevši od Senja pa do Prokletija, pa je doista najpodesnija za te krajeve; samo nogu nevična takvoj obući treba ponajprije da se trenira, i da se postepeno priučava na nju, jer se može desiti, da si iskvare noge u njoj, ako nije vičan nositi, i ako mu

noga ne podnosi gumiju. Inače svaka dobra, jaka i mekana cipela može dobro poslužiti, ali se preporučuje da ne bude previše okovana, jer onda nogu zapinje po škrapama i pukotinama, pa se često događa, da se svi čavli potrgaju, a s njima i poplat. Obuću valja svaki dan mazati, da ostane što mekša, jer se obuća baš u ovim krajevima radi jake žege i suha zraka vrlo jako suši, postaje tvrda i opasna za hodanje.

Za ostali pribor, što ga planinar treba da sa sobom nosi, vrijede isti propisi kao i za ostale planine, pa bih samo još naglasio da kod planinarenja u Dinarskim planinama radi prije spomenute oskudice vode valja sobom nositi bar dvije dobre i izolirane boce za vodu, pogotovo onaj, koji mora pa pije preko dana nešto više vode.

Kod planinarenja u primorskim dijelovima Dinarskih planina valja biti na oprezu, kada puše bura, t. j. vjetar sjeveroistočnjak. Ona znade u tim krajevima biti i u ljetnim mjesecima velike upravo zimske jakosti, a u tom je slučaju vrlo opasna za neiskusna planinara, a pogotovo za onoga, koji je i nešto fizički slabiji. Stoga kada puše bura, valja biti oprezan, ne treba suviše precjenjivati svoju snagu, da ne stradaš i da ne osjetiš strašnu moć bure. Početnici i fizički slabiji planinari neka ne polaze na izlet, ako puše jaka bura, jer bi mogli lako stradati, budući da sam teren traži od početnika da budno pazi na svaki korak pred sobom, što mu nije moguće, kada bura puše, jer mu ova ne dopušta tu pažnju smetajući ga svojom oštrinom i jakošću.

Uza sve te neprilike u dinarskom krškom sistemu ove planine pružaju planinaru velikih i specifičnih užitaka, pogotovo krajevi Dinarskih planina, što se steru uz obalu našeg divnog mora. Ti su krajevi specijalno izvanredno privlačivi za planinare, jer u njima planinar može zbilja da uživa. Njihov specifički smještaj s obzirom na blizinu mora, daje planinaru neopisivo lijepe razglede koliko na kopno toliko i na primorsku stranu s bajnim pogledima na divno modriло Jadranskog mora i na njegove bijele labudove — naše krške otoke i školjeve.

GRADNJA PLANINARSKE KUĆE H. P. D-a NA JANKOVCU

Tokom ove jeseni započela je podružnica H. P. D-a »Jankovac« u Osijeku graditi planinarsku kuću na omiljenom izletištu Jankovcu u Papuku kraj Požege, te su radovi toliko uznapredovali, da se još prije zime kuća stavila pod krov.

Smještaj se zgrada nalazi nekih 400 m nad morem na proplanku u blizini Jankovačke lugarnice i romantične uvale sa Maksimovom spiljom. Lako je pristupačna, jer se kraj nje nalaze lijepo izvedene okuke, što vode iz Slatinskog Drenovca za jedan sat mimo Jankovačkog slapa u ovaj romantični sklop gorskih

bronaka našega Papuka. Podružnica je tu gradnju zasnovala u g. 1930. i odmah je počela sabirati prinose za građevnu glavnici, a od vlastelinstva gg. baruna Gutmanna ishodila zakup potrebnog zemljišta i gradilišta. Općina grada Osijeka, što valja s posebnom hvalom istaknuti, pokazala je pravo shvaćanje za ovaj kulturni i stvaralački pothvat svojih planinara, poduprla je materijalno ovu gradnju, davši pripomoć od D 10.000 na početku gradnje. Veličina zgrade primjerena današnjim prilikama, ugodno se doima, kako se vidi iz crteža a i unutrašnji raspored prostorija zadovoljavat će svrsi. Agilni društveni član graditelj g. Vjekoslav Mandićazio je pri sastavu nacrtu na dobro osvjetljenje prostorija i lagano zračenje te nastoji izvedbom unutrašnjih radova dati svemu narodno obilježje. Kao unutrašnje prostorije predviđene su u prizemlju velika soba za prebivanje, sa štednjakom za priredivanje hrane pri duljem boravku. Uz ovu se nalazi zimski skupni ležaj predviđen za grijanje u slučaju potrebe kod zimskih i skijaških iz-

Foto : Donegani

NOVA PLANINARSKA KUĆA NA JANKOVCU.

leta. Iz velike sobe vodi ulikso stubište u potkrovje, gdje se iz prostranog hodnika ulazi u ljetni skupni ležaj i ostale dvije zasebne sobe sa namještajem veće udobnosti.

Gradnja ove planinarske kuće mnogo će doprinijeti razvitku planinarstva u slavonskom sredogorju, jer će odsada planinari i prijatelji prirode imati uvijek spremno uporište za posjet okolnih planina, te im se pruža mogućnost poduzimanja kraćih i dužih planinarskih izleta na pr. u Veleku za $1\frac{1}{2}$ h, na Ivačku glavicu za 2 h, na vrh Papuka na 3 h, Orahovicu za 6 h, u Voćin za 8 h, koje su putove markirali članovi podružnice »Jankovac« u Osijeku. Izvedbom tih putova otvoren je svima ovaj zamršeni gorski sklop, u kojem je radi šumom obraslog terena i s buzolom veoma teška orijentacija. Iskusnim pak planinarima prepustamo posjećivanje skrivenih čarobnih kutića prema vlastitoj pobudi i spremi. Ne samo ljeti, nego i zimi mnogi bi razgledali impozantan zaledeni Jankovački slap, koji će jamačno privući mnogo ljubitelje prirodnih ljepota, kad se pročuju njegovi čari.

Unutrašnjost kuće u proljeće će se dovršiti i urediti uz obećanu pripomoć matime H. P. D., dok je sama zgrada stavljen pod krov vlastitim sredstvima podružnice »Jankovac« i potporom grada Osijeka, a kuća sa unajmljenim zemljишtem na 15 godina gruntovno je prenesena prema društvenim pravilima na maticu H. P. D-a. Posve uredena nova planinarska kuća na Jankovcu po svoj će se prilici svečano otvoriti početkom ljeta buduće godine, kada će se u njoj naći na okupu ne samo vrli i radljivi planinari »Jankovca« nego jamačno i drugovi iz Požege, Virovitice, Slatine, Daruvara, Našica, Pakraca i Nove Gradiške i udaljenijih krajeva Zagreba, Siska, Karlovca, Petrinje, Bjelovara i Koprivnice, da se vesele toj novoj kulturnoj tekovini H. P. D-a. Tako će izdašnom potporom grada Osijeka i matice H. P. D-a te uzornim stvaralačkim radom članova »Jankovca« i drugih moći Hrvatsko Planinarsko Društvo zabilježiti opet zamjeran uspjeh u svojem kulturnom nastojanju te dati pobude ostalima, koji imadu smisla i mogućnosti, da korisno porade za napredak hrvatskoga planinarstva u sporazumu sa maticom u Zagrebu. Nadamo se, da će nova planinarska kuća na Jankovcu za kratko vrijeme postati za planinare i izletnike iz Slavonije ono, što je danas »Tomislavov dom« za Zagreb i okolicu.

R. Kiraly.

SVEČANO OTVORENJE PLANINARSKE STAZE NA KAMENJAK NA RABU

Najviši vrh na čorobnomet otoku Rabu je Kamenjak 408 m (na spec. »Tignarossa«). Na taj se vrh dosele popinjalo tek čobanskim nogostupom preko gologa kamenja, oštrih litica, a na više mjesta trebalo je preskakivati ogradne zidove pašnjaka, što je bilo i opasno, jer su ti zidovi složeni primitivno i nabacano, tek toliko da blago ne prelazi u tude pašnjake. Uza sve to hrili su planinari na tu najvišu točku s prekrasnim vidikom, a i sam engleski admirал g. Backhouse prilikom boravka engleske mornarice prošlog ljeta pred Rabom, uspeo se preko tih zapreka na vrh. Ostali se ljudi ne usudivahu na taj uspon, a i ogromna većina samih Rabljana i njihovih gostiju nije nikad vidjela veleban vidik sa Kamenjaka. Da taj vrh bude svakome lagano pristupačan, uvrstila si je tek pred pet mjeseci osnovana podružnica H. P. D. »Kamenjak« na Rabu među svoje prve zadaće izgradnju planinarske staze na vrh Kamenjaka. Tu je zadaču »Kamenjak« odlično i izvršio.

Na molbu »Kamenjaka« izveo je trasiranje ovoga puta poznati vanredni stručnjak i pravi planinarski drug g. ing. Ante Premužić sa Sušaka. Isti je već na otoku Rabu izgradio lijepo turističke staze krasnom šumom Dundo od mora do mora. Koncem mjeseca srpnja 1932. staza je trasirana (gg. ing. Premužić, dr. Tomašić, sreski načelnik, Novak, šumar, Žuklić, učitelj) tako, da vodi preko se'a Dumičića na Živu Vodu u Veloj Drazi, a odatle obronkom iznad kuća Šćerbe pa uzduž ogradnog zida pašnjaka ravno na vrh. Kod gradnje naišao je »Kamenjak« na vanredno razumijevanje kod upravne općine Rab i kod svih vlasnika turističkih radnja na Rabu, hoteljera, restauratera, činovnika, trgovaca, obrtnika i privatnika. Gradski načelnik Raba g. dr. Alfons Pezelj sam je preuzeo sabirni arak i skupio iznos od 4210 dinara, a za ostali manjak priskočila je upravna općina Rab u pomoć »Kamenjaku«. I na ovome mjestu hvala Rabu i njegovome načelniku za razumijevanje planinarskih nastojanja!

Izgradivanje planinarskoga puta neprekidno su nadzirali članovi »Kamenjaka« te pomagali i zborom i tvorom. Vrelo Živa Voda 285 m nad morem u Veloj Drazi, koje nikada ne presuši, a pored kojega ta staza prolazi, uredio je s ogradom i iz-

ljevom te pokrovom vrlo ukusno i solidno g. ing. Boris Ševcov. Na drugome zavoju, lijevo, na posebnom vršku, u visini od 325 m, nalazi se »Vidilica dr. Marijana Tomašića«. To je niska obla kula od nekoliko metara visine s kamenitom klupom iznutra. Odavde je prekrasan vidik na grad Rab i zapadni dio otoka. Divna točka. Otkrio ju je marni i vrijedni tajnik »Kamenjaka dr. Tomašić, pa je njemu u čast i prozvana. Sav put od grada Raba do vrha Kamenjaka teče ovako: iz rabske luke, pokraj Sokolane gore, desno uz brdo, pored Debelića prama Banjolu, na nisku kosu »Gušć« 20 min. Odavde dolje na trasiranu cestu za Lopar, pa tom cestom lijevo poljem Banjolskim i Mundanijskim, odavde desno seoskim putem uz potoke Sunga i Nadalić jarugom pored kuća Barčića i Krstinića (usput lijevo bunar, izvor), te ponešto strmo gore do posljednjeg selišta Šćerbe 40 minuta. Odavde počinje ta izgrađena planinarska staza i ide se od Šćerbe do Žive Vode

Foto: M. Maroević

KAMENJAK NA RABU: POGLED SA NOVE PLANINARSKE STAZE NA GRAD RAB.

10 minuta, odavle do Vidilice dr. Tomašića 8 min., a odavle na vrh Kamenjaka 10 minuta. Sve skupa dakle od Raba do vrha Kamenjaka sat i pô, nu može se i za sat doći, jer su ovdje udaljenosti zabilježene za šetača. Planinarska staza duga je 1824 metara, od česa otpada po prilici 1000 m do Vidilice, a odavde na vrh po prilici 800 metara. Put je vrlo lijepo izведен, mjestimice podzidan, a gdjegdje isječen, uspon neznatan i lagan. Osobito je krasna partija kroz silnu, impozantnu vododerinu Vela Draga.

Izgradnja staze je 18. X. o. g. baš na sam dan pred prvu glavnu skupštinu »Kamenjaka« dovršena i preuzeta. Nastojanjem upravne općine Rab urediše seljaci i seoski put od bujice Vele Drage do pred kuće Krstinića i Šćerbe, kako bi se i seoski put učinio prohodnijim, a da se nesmetano može doći do planinarskog puta. Nakon ovih radova zaključio je »Kamenjak« da provede zajedno s upravnom općinom Rab i kupališnim povjerenstvom Raba svečano otvorenje ovog planinarskog puta.

Toga dana uz divno sunčano vrijeme bez i najmanjeg vjetra u jedan sat poslije podne krenula je sa rabske obale dugačka povorka Rabljana. Ovoj su se povorci priključili seljani i seljanke okolišnih sela, tako da se putem sakupilo više od 300 izletnika. Kod kuće Šćerbe su svi stali ispred prvih vratiju i početka planinarske staze, gdje ih je pozdravio predsjednik »Kamenjaka« dr. Niko Bujas, ističući zasluge radnika za ovu stazu, i zahvalio se načelniku Raba dru. Pezelju, ing. Premužiću, ing. Horvatu, šumaru Novaku, tajniku dru. Tomašiću i drugima, koji imaju kod toga zasluga i udjela. Naročito posebno je pozdravio izaslanika Središnjice H. P. D. iz Zagreba, koja da je time počastila njihovu mladu podružnicu i dokazala, da budno prati njezin rad te joj time izrazuje svoje priznanje. Zahvaljuje Središnjici na tome dokazu bratske pažnje i planinarske solidarnosti. Pozdravlja gradskog načelnika, svu nazočnu braću seljake, kao i sve prisutne planinare i goste.

Potpredsjednik Središnjice HPD iz Zagreba prof. Vladimir Stahuljak spominje, kako snažno razvijanje Hrv. planinar. društva u posljednjih 10 do 20 godina uporedo teče sa osnivanjem sve većeg broja podružnica. Rabska podružnica, tek prije 3 mjeseca osnovana, pokazala je današnjim rezultatom svoga rada i djelovanja, krasnom planinarskom stazom i pomošnom kulom-vidilicom više uspjeha i više je učinila, nego nekoje podružnice u nekoliko godina. Ovo je dokaz njihove visoke planinarske svijesti, visoke kulture, silne volje i velikog mara te požrtvovnosti. Pozdravlja ih u ime središnjice, čestita na zamjernom uspjehu i želi, da taj put i ta vidilica budu podružnici HPD »Kamenjaku« i cijelome Rabu ne samo na čast i ponos, nego i na korist. Načelnik grada Raba dr. Alfons Pezelj čestita takodjer »Kamenjaku«, ističe kako su time mnogo doprinijeli za unapređenje turizma na Rabu i proglašuje taj planinarski put otvorenim. Zatim prode on sam prvi kroz vrata, za njim izaslanik središnjice i odbor »Kamenjaka«, a za ovima sva silna povorka učesnika proslave. Putem se čula u superlativima poхvala za pohvalom »Kamenjaku«. Sve se divilo novoj, solidno građenoj planinarskoj stazi, divnome kraju, divnim vidicima. Sa koliko li sam Rabljana govorio, kojih nogu još nikada ovamo stupila nije i koji su sad tek prvi put spoznali i vidjeli, kako je njihov Rab s ove visine divan, neprispodobiv, dragulj našeg Jadran! Kod Vidilice se svi zaustave. Opet divljenje, poklici, ushit! I dakako fotografiranje! Konačno eto nas po bilu i na najveći vrh Kamenjak 408 m. Divan pogled! Od Učke do Zadra i Sv. Mihovila sve kao na dlanu. Osobito je krasan i pun pogled na gordi naš Velebit. Opet fotografiranje, a onda polagani povratak. Kod Šćerbe nas dočeka veliko pečeno prase na ražnju i nesto za čas poput šake ožujskoga snijega. Dakako da se zalijevalo originalnom rabskom »žuticom«. Raspoloženje je raslo, pjesma se orila čitavim povratak, a kod Debelića izrečeno je mnogo oduševljenih i kićenih zdravica: središnjici, načelniku Raba, predsjedniku »Kamenjaka«, marmome tajniku dr. Tomašiću i mnogima drugima. Svi veseli, svi dobre volje, no nitko nije »prekoračio mjere«.

Ostavljao sam i ja Rab oduševljen nad svime, što sam video i doživio. Oduševljen nad ovakovom planinarskom sviješću, veseo, što sam video ovako oduševljenu četu planinara na ovome divnomet otoku, ushićen, što sam doživio manifestacije planinarske ideje u ovom rajskskom kutu lijepo naše domovine. »Kamenjak« namjerava na samome vrhu podići kameniti vidikovac (kulu, pogledalo). Dakako da će ga središnjica, a i svi ostali planinari oduševljeno kod toga pomagati. Da ih vidite na djelu, da vidite njihovo pravo oduševljenje, njihovu požrtvovnost i njihovu volju, postali biste smjesta njihovim pristašom, pomagačem, a i iskrenim poklonikom. I mene su sasma predobili. Živili vrijedni Rabljani i da Bog da nastavili!

Vladimir Stahuljak.

skog puta u nedjelju 6. XI. o. g. Kroz nekoliko se dana u Rabu nije drugo ni govorilo nego o polasku na Kamenjak. Izlet je određen za poslijе podne, kako bi i trgovci i zanatlije Raba sa svojim obiteljima mogli da prisustvuju.

RAD PODRUŽNICA H. P. D.-a

H. P. D. PODRUŽNICA »MALI RAJINAC« U OTOČCU držala je 17. IV. o. g. svoju 2. redovitu skupštinu, koju je otvorio predsjednik gosp. Ivica Žubrinić pozdravnim govorom, u kojem zahvaljuje članovima na tako lijepom odzivu, lijepim i jezgrovitim riječima prikazuje cilj i zadatak hrvatskog planinarstva, izriče usrdnu hvalu H. P. D. Matici na posланом brzjavnom pozdravu i ujedno na njenoj velikoj i iskrenoj susretljivosti, koju svakom zgodom iskazuje podružnici »Mali Rajinac.« Govor predsjednikov primljen je s odobravanjem i poklikom HPD-u i njegovoj Matici. — Nato je tajnik g. Dinko Milinković izvijestio o društvenom radu u g. 1931., koji se nažalost uslijed poznatih teških prilika nije mogao razvijati u većem opsegu, već se morao svesti u skromne granice. U glavnom radilo se na organiziranju takovih društvenih izleta, koji od članova nisu tražili veće izdatke. U svemu je izvedeno 8 izleta, među kojima je vrijedno spomenuti na Šatorinu, Tulove Grede, Crnopac, Veliku Kapelu i Plitvička Jezera, dok su ostali upriličeni u obližnje gorje. Na ovim je izletima sudjelovalo 49 članova. Član Mr. F. Častek držao je na planinarskom sijelu predavanje o svrsi i razvoju hrvatskog planinarstva. Dne 31. XII. 1931. imala je HPD podružnica »Mali Rajinac« 26 članova, a na dan ove skupštine 25. Na »Hrvatski Planinar« pretplaćeno je 8 članova. Tajnik izriče nadu, da će naskoro nastupiti bolji dani a tada će biti moguće da HPD procvate onako, kako to svi njegovi članovi od srca žele. — Skupština jednoglasno prima i odobrava tajnikovo izvješće. — Blagajnik g. Josip Favale izvješćuje o stanju i poslovanju blagajne od 10. III. 1931. do 14. IV. 1932., koje je nadzorni odbor preispitao i u redu pronašao. Oba se izvješća jednoglasno primaju a odboru se podjeljuje odrešnica i izriče hvala na njegovu upravljanju. Na koncu izvješćuje predsjednik, da je na predlog prošlogodišnje glavne skupštine glavna skupština H. P. D. Središnjice imenovala g. Mr. Franju Časteku začasnim članom H. P. D. u znak priznanja za njegov rad oko promicanja hrvatskoga planinarstva u ovom kraju.

H. P. D. PODRUŽNICA »ŽELJEZNA GORA« U ČAKOVCU držala je 29. V. o. g. svoju VIII. redovitu glavnu godišnju skupštinu pod predsjedanjem zamjenika predsjednika g. Milana Nöthiga, koji je pozdravio prisutne članove i osvrnuo se na društveni rad u prošloj godini. Tajnik g. A. Polanski izvješćuje: podružnica »Željezna Gora« imala je u prošloj godini 97 članova, i to 82 muška i 15 ženskih; pristupilo je 20 novih članova, što je svakako lijep porast. Društvo je priredilo kao i prošlih godina više skupnih izleta u okolicu Čakovca, Varaždina, Ivance i u susjednu Sloveniju, a neki su članovi izveli više izleta u udaljene krajeve naše lijepe domovine. Izleti su se javno oglašivali i izlagale slike o dotičnim krajevima na oglasnoj ploči u ljekarni Mr. Kovačića. Izleti su priređeni u ove krajeve i planine: Veliki i Mali Kalnik, Ivančica (3 puta), Plitvička Jezera sa posjetom Senja i Sušaka, Mariborska Koča i Klopni Vrh na Pohorju, Sv. Urban kraj Maribora, Triglav, Senj i Sušak, Pohorje. Društveni član Wolf markirao je na Ivančici put od stанице Budinšćine, te su na trošak društva podignuti na raskršćima putokazi i ploče radi orientacije. Ski-sekcija broji 12 članova, koji su marljivo vježbali i razvijali u sezoni živu propagandu za taj lijepi bijeli sport.

Društveno glasilo »Hrv. Planinar« raspačavao se u 12 primjeraka. Na pobudu posestrime »Ravne Gore« u Varaždinu povedena je među Čakovečkim građanstvom sabirna akcija za gradnju planinarske kuće na Ravnoj Gori kraj Trakošćana, te je u tu svrhu sabrano ove godine Din 3.630. H. P. D. »Željezna Gora« je do 30. V. 1932. poslala posestrimi »Ravna Gora« u Varaždin za gradnju planinarske kuće na Ravnoj Gori iznos od 10.000 (deset tisuća), te je istodobno na istoj glavnoj skupštini zaključila doznačiti dalnjih Din 3.000 u istu svrhu, dakle ukupno Din 13.000. Trgovišna općina Čakovečka doznačila je našoj podružnici iznos od Din 500, te je i za g. 1932. votirala pripomoći od Din 500, pa se ovim izriče zahvala gradskim zastupnicima. Na to je blagajnik g. Matija Kostić izvijestio o stanju blagajne i imovine: primitak Din 6.625.60, izdatak Din 4.039.50; stanje gotovine Din 6.400.19 (bez članarine za 1932. i poslanih Din 2.000 »Ravnoj Gori« u Varaždinu). Oba se izvještaja primaju jednoglasno na znanje. Nakon izbora novog odbora ovaj se konstituirao ovako: predsjednik Dr. Blaž Ilijanić, lječnik, podpredsjednik Milan Nöthig, ljekarnik, tajnik Aleksander Polansky, bank. činovnik, blagajnik Matija Kostić, gostioničar; odbornici: Ivan Kraljek, trg., i Franjo Mayerščak, bank. činovnik; nadzorni odbor: Milan Badanjak, bank. čin., Fran Galić, profesor.

H. P. D. PODR. ZRIN U PETRINJI držala je 20. III. o. g. glavnu skupštinu, koju je otvorio pozdravnim govorom predsjednik g. Matija Filjak, našto je tajnik g. Bogomir Stojanić izvijestio o društvenom radu u prošloj godini: Odlučeno je sadašnju piramidu u Hrastovici povisiti za 5–6 metara, u koju je svrhu već pričavljen potrebnii građevni materijal. — Podružnica je imala 60 članova, tečajem godine 6 istupilo, a 1 pristupio, dakle ima 55. Izvedeno je 11 izleta sa 60 članova i 90 podmlatka i drugih prijatelja. Osim u okolicu izleti su priređeni na: Hvar, Plitvice, Split, Sv. Brdo, Alan, Rožanske Kukove, Izvor Kupe — Risnjak, Planicu i na Mangart. Predavanje sa diapozitivima održao je prof. Dr. Josip Poljak o Durmitoru, koje je bilo vrlo dobro posjećeno. — Nato je blagajnik g. Ivan Valenta podnio blagajnički izvještaj: primitak: D 5.726.30; izdatak: D 1615.50; ostatak: D 4.110.80; imovina na 1. I. 1932.: D 8.873.55. Oba su izvješća primljena na znanje.

H. P. D. PODRUŽNICA »PLJEŠIVICA« U JASTREBARSKOM držala je 15. VI. o. g. glavnu skupštinu pod predsjedanjem g. Josipa Brkića glavnu skupštinu, na kojoj je izabran ovaj odbor: predsjednik g. Josip Brkić, odvjetnik, tajnik Branimir Majhofer, svršeni pravnik, blagajnik Stjepan Škrabe, bank. činovnik; odbornici: Vrbos Rudolf, trgovac, Radoslav Rade, pravnik, Dr. Ljudevit Čorko i Dr. Ivan Banković, odvjetnici; nadzorni odbor: Dr. I. Krajač, odvjetnik, Ljubomir Novaković, opć. blagajnik, Franjo Kralj, svratištar. — Podružnica je izvela ove izlete: dolinom Vrata do Aljaževa Doma, zatim preko Vintgara na Bled, Bohinjsko Jezero i Slap Savine (4 dana); na Okić-grad i Donačku goru kraju Rogatca. Sada ima podružnica 41 člana, od kojih su 15 preplatnici »Hrv. Planinara«. Stanje blagajne: D 5.615.55, od čega pripada matici D 1168.52 za podmirenje tek. računa. Skupština je zaključila, da se doznači HPD matici za gradnju kuće na Risnjaku D 500, a ako bude raspoloživih sredstava, ovlašten je odbor, da do konca 1932. u tu svrhu doznači još dalnjih D 500. — Svi su izvještaji primljeni na znanje i odboru podijeljena odrešnica.

H. P. D. PODRUŽNICA »VINICA« U DUGOJ RESI držala je 6. III. o. g. svoju glavnu skupštinu, na kojoj je izabran ovaj odbor: predsjednik Juraj Cindrić, tajnik Božidar V. Pintar, blagajnik Gabor Mainz; odbornici: Dragutin Skoko, Ferdo Hren, Franjo Govek i Fridrik Dostražil. — Podružnica je imala 55 članova, od kojih su 4 držala »Hrv. Planinar«. — Tokom godine izvedeno je više pojedinačnih

izleta u manjim skupinama, ali za dalje izlete po željeznici nije se mogao složiti potreban broj članova. — Koncem godine držao je nekoliko predavanja o planinarstvu sa slikama g. Koranek. Stanje je blagajne bilo D 6.368.14. Za gradnju planinarske kuće na Risnjaku dala je podružnica prinos od D 1000. Svi su izvještaji primljeni na znanje i odboru podijeljena odrešnica.

H. P. D. PODRUŽNICA »OŠTRC« U ZLATARU držala je 6. III. o. g. glavnu skupštinu, u kojoj je tajnik g. Zvonimir Ferić izvijestio o društvenom radu: Broj posjetnika Ivančice raste iz godine u godinu otkad je na njoj sagrađena planinarska kuća, ali na žalost broj članova »Oštrca« pao je od 61 na 39 od prošle godine. Izleti su se vršili u manjim skupinama sa po 5 do 8 članova, ukupno ih bilo 9. Ako se prijavi dovoljan broj članova, osnovat će se ski-sekcija. Tajnik poziva članove, da živo porade, da se broj članova što više poveća, da se može otplatiti dug matici za gradnju kuće i piramide na Ivančici. — Blagajnik g. Miroslav Delić izvijestio je o stanju blagajne: primitak od članarine D 1.570 sa saldom iz g. 1930. od 849.50 = 2.419.50; izdatak: D 1.603.50, ostatak D 816. Glavni su izdatci bili: 1. D 1.000 otplata duga matici, koji sada iznosi D 4.000; 2. D 500 podružnici »Ravna Gora« u Varaždinu za gradnju kuće na Ravnoj Gori, za koju je jošte votirano D 500. Svi su izvještaji primljeni na znanje i odboru podijeljena odrešnica.

H. P. D. PODRUŽNICA »ČAKLOVAC« U PAKRACU držala je 8. V. glavnu skupštinu, na kojoj je izabran ovaj odbor: predsjednik Mr. Josip Svoboda, potpredsjednik Lujko Šnedorf, tajnik Ivo Vaniček, blagajnik Vinko Erb; odbornici: Franjo Kostelić i Knolmajer; nadzorni odbor: Ing. Branko Rukavina, Julije Strelački i Vinko Filipović. Novi je odbor poslije stanke prionuo uz rad i proveo reorganizaciju sa ciljem, da obnovi planinarsku propagandu i djelatnost. Prije par godina ova je podružnica lijepo radila na Brezovom polju, gdje je kaniла urediti jednu šumarsku kolibu za sklonište ljetnim i zimskim planinarama.

H. P. D. PODRUŽNICA »ZAVIŽAN« U SV. JURJU držala je 17. V. o. g. glavnu skupštinu, koju je otvorio predsjednik i tajnik g. Šime Vidmar pozdravnim govorom i izvijestio o društvenom radu. Podružnica ima 18 članova, od kojih su 3 preplatnika »Hrv. Planinara«; rad joj je bio ograničen uslijed nastale gospodarske krize. Prema izvješću blagajnika M. Škrđatića koncem godine bilo je u blagajni D 1.113.59, od čega pripada matici D 367.16, te ostaje imovina D 746.43. Izvedena su 3 veća izleta: preko Planinkovca u Senjsku Dragu; u Krajačevu kuću na Zavižanu; preko Borove Drage i Hrmotina na Hodžin grob; na Veliki Zavižan i Vučjak, pak više manjih izleta. Društveni se sastanci drže 1 put mjesечно. Svi su izvještaji primljeni na znanje i odboru podijeljena odrešnica. Nato je izabran ovaj odbor: predsjednik Šime Vidmar, tajnik Ivan Rukavina, blagajnik Malvina Škrđatić; odbornici: Ivan Babnik i Antun Rogić; nadzorni odbor: Ivan Samaržija i Vjekoslav Babić. — Predsjednik g. Šime Vidmar zahvaljuje na ponovo iskazanom povjerenju i poziva članove, da što življe rade i pomažu unapređenje turizma, što je ovdje osobito potrebno, jer je Sv. Juraj jedno od ishodišta za planinare, koji uzlaze na Velebit.

H. P. D. PODRUŽNICA »UČKA« U KASTVU držala je 29. V. o. g. glavnu skupštinu u Zametu kod člana g. Udovičića sa lijepim predavanjem g. prof. T. Stromara o Obruču. Brojne članove pozdravio je predsjednik g. Ferdo Carlavaris, koji je ujedno podao izvještaj o radu podružnice i pročitao poruku vrlo agilnog pokretača, osnivača i prvog predsjednika ovoga društva u Kastvu g. Dr. Marijana Tomašića, koji je sada na Rabu, sa željom, da »Učka« nastavi započeti rad i nadalje lijepo napreduje. Sada ima »Učka« 32 člana. Zaključilo se, da se nastavi

akcija, da se probiju ulazna vrata u poznatu spilju u Zametu nedaleko od škole na samoj cesti. Trošak bi iznosio oko D 20.000, koji bi se u kratko vrijeme isplatio, pa bi valjalo i mjerodavne faktore upozoriti na ovu stvar. Na taj način znatno bi se pomoglo oživljenu turizma u ovom kraju Kostavštine na domaku gradova Sušaka i Rijeke. — Na koncu je izabran ovaj odbor: predsjednik Dr. Franjo Jelušić, bivši član »Velebita« na Sušaku, potpredsjednik Ferdo Calavaris, tajnik Marijan Buzdon, blagajnik Josip Haramija; odbornici: Ante Marčelja i Hanibal Lenac. Podružnica je novo označila putove Kastav-Trstenik i u obližnje šume Loga, Lužina i Drenova i obnovila postojeće oznake. Čitava imovina društva utrošena je u gradnju novo podignutog mosta na izvoru Rječine i za prinos podignuću spomenika kralju Petru u Kastvu.

H. P. D. PODRUŽNICA »BIOKOVO« U MAKARSKOJ držala je 12. V. o. g. glavnu skupštinu pod predsjedanjem g. ing. Iga Oraša, koji u dužem govoru pozdravlja članove i govori o društvenom radu u minuloj godini. Izgrađen je put od Lokve do vrha Sv. Jure na Biokovu u dužini od 2500 m troškom od D 4.000, koji su posao dobro izveli domaći ljudi gg. Juro Batinić iz sela Makra i Martin Andrijašević iz Makarske. Taj je put markiran i na njem se kod raskršća ima postaviti željezna ploča sa napisom. Osim toga ima se prigodom gradnje nove kuće kod Vošca markirati put Sv. Jure—Zagvozd i spojiti markacijom jedna točka na obali sa svim markacijama na Biokovu, dok je g. ing. Kovačiću povjerena izradba planinarske karte Biokova. — Prije same gradnje kuće gradila se cisterna u vlastitoj režiji, planirao teren i lomio kamen za kuću. Ukažala se poteškoća izvedbe kuće po planu odobrenom od matice, te je zamoljen g. Ing. arh. Stesell, da sa upravom društva na licu mjesta provedu izmjene u planu. Poslovanje pri gradnji olakšano je time, što je na predlog Dr. Puherića izabran posebni građevni odbor: predsj. Ing. I. Oraš i odbornici J. Beroš i R. Radovanović. Društvo je izvelo 9 većih izleta u raznim smjerovima i nekoliko manjih za izvedenje radova i markacija. Društvo broji 45 članova, te je prema janjskoj godini (68) opao radi uskrate trokratne povlaštene vožnje na drž. željeznicu, ali ima nade, da će se opet povisiti radi gradnje novog planinarskog doma. Društvo je dobilo dvije pripomoći po D 5000 od Banke uprave u Splitu i općinske uprave u Makarskoj. Stanje društvene imovine od D 9.999.50 u g. 1930. povećalo se na D 12.914 do konca g. 1931., dakle za D 6.915. Jednoglasno se prima s odobravanjem tajnički i blagajnički izvještaj kao i predsjednikov o stanju gradnje planinarskog doma, te je odboru na predlog pročelnika nadzornog odbora g. Dra. Puherića podijeljena odrešnica.

H.P.D. PODRUŽNICA »BILO« U KOPRIVNICI držala je 1. VI. o.g. gl. skupštinu pod predsjedanjem g. Mil. Somogjia, koji u pozdravnom govoru ističe radost, što se planinarstvo u novije doba snažno širi, jer su podružnici pristupili većina članova bivšeg »Prijatelja prirode« i još drugi novi članovi. — Tajnik g. Vladimir Blašković izvješćuje o društvenom radu: zajedničkih izleta nije bilo nešto rad: krize kao i radi toga, što su mnogi radnji članovi premješteni, ali su pojedinci revno planinarili i do ove godine prošli gotovo sve planine naših Alpa i Dinarida. Članova, koji su uplatili članarinu, ima 48, dok mnogi dosadašnji nisu namirili tu dužnost, te se broj članstva ne može točno ustanoviti. — Stanje blagajne do 31. XII. 1931.: primatak D 1.732.79; izdatak D 148. Izvještaj tajnika i blagajnice gđice E. Lukić primljen je s odobravanjem na znanje i na predlog člana nadzornog odbora Dragutina Čukovića podijeljena je odboru odrešnica. Nato je predsjednik g. Somogji predložio, da se izabere novi predsjednik i tajnik, jer on ne može dalje vršiti ovu dužnost, a g. V. Blašković je premješten u Plevlje, pa zato predlaže g. Stjepana Pakleca za predsjednika, što skupština jednoglasno prima.

dok je za tajnika izabran na predlog novog predsjednika g. Stanko Šafar, za blagajnika gdica E. Lukić, u upravni odbor gg. Božidar Zlatar i Đuro Gašparić; a u nadzorni odbor gg. Mil. Somogji i Dragutin Čuković.

Zanimljivo je, da su u ovoj godini dvojica članova »Bila« izveli izlet u Kamničke Alpe pješke iz Koprivnice preko Krapine, Rogaške Slatine, Celja do podnožja Ojstrice i isto tako natrag, dok su trojica pod vodstvom g. Šafara četiri dana poslije krenula na put za njima dvokolicama. Izlet im je vrlo uspio, i svi su bili vrlo zadovoljni njime.

H.P.D. PODRUŽNICA »JELENC« U GEROVU držala je 7. II. o. g. pod predsjedanjem g. Stjepana Janeša glavnu skupštinu, u kojoj je tajnik g. Antun Ožbolt izvijestio o društvenom radu: član Valentin Lipovac, pom. šumar, proveo je markiraciju iz Lividrage do vrha Jelanca; nadalje je označen put na Risnjak od mede šuma Turn-Taxis-Ghyczy, koja se oznaka spaja s onom Sušačke podružnice blizu vrha; dok su na raznim raskršćima ceste i putova prema Risnjaku, Snježniku i Jelencu postavljene putokazne ploče. Tako je označen i put na izvor Kupe. Zajednička izleta bila su 4: 2 na Risnjak, 1 na Jelenc i 1 na izvor Kupe. Prema zaključku glavne skupštine od 26. IV. 1931. imala je podružnica sagraditi sklonište kod vode ispod Risnjaka te je u tu svrhu na svoju molbu od Dravske banovine, kojoj je Gerovo tada pripadalo, dobila pripomoć od D 1.000; ali kako je u isto vrijeme matica HPD-a počela graditi planinarski dom na Risnjaku, odustao je »Jelenc« od gradnje skloništa i dobivenu pripomoć predao matici za Risnjačku kuću. — Tajnik poziva članove, da svaki od njih prikupi što više članova. Izvještaji blagajnika g. Antuna Janeša o stanju imovine (D 1.527.10) i tajnika g. A. Ožbolta primaju se s odobravanjem na znanje.

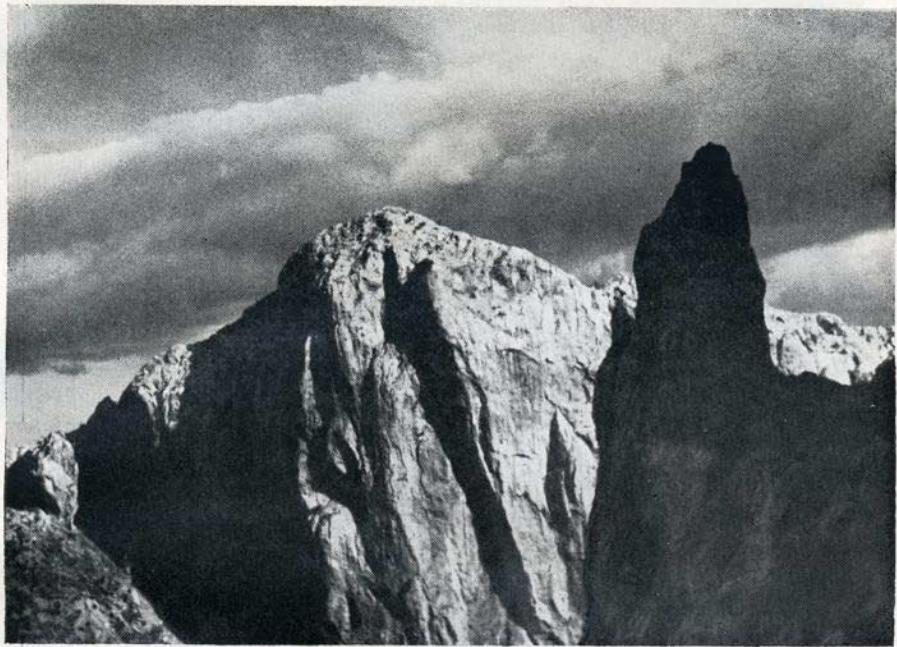
PLANINARI POŠUMLJUJU KRŠ

Kao svake godine, tako rekvavi već po tradiciji, H. P. D. podružnica »Mosor« u Splitu priređuje (u studenom) Šumski dan na svojoj domaćoj planini Mosoru. Toga dana ni jedan ozbiljni i pravi planinar, koji i malo hoće da bude dosljedan, ne ostaje kod kuće, već se odazove pozivu, koji ga pozivlje na gajenje šume. Dok mi redovno slavimo i otvorene sezone planinarenja, koje je ujedno i proslava godišnjice utemeljenja naše podružnice, što poprima karakter odlučne afirmacije specifičnog planinarstva kao takovog, šumski dan je značajna manifestacija socijalno-etičkog osjećaja i svijesti naših planinara.

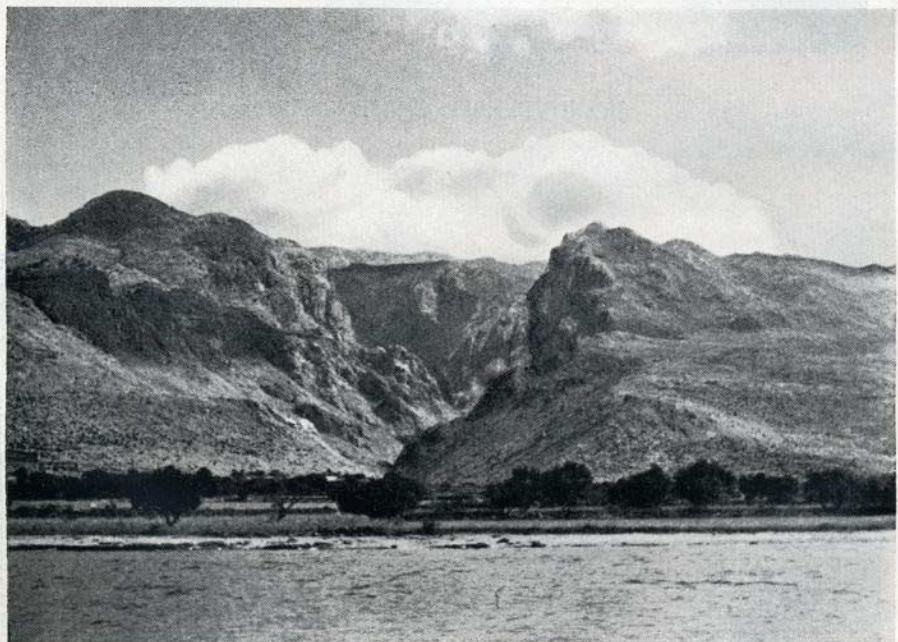
Šumski dan je održan ove godine na 6. studenoga. Učešće je bilo vanredno. Oko 300 njih. Ovogodišnja priredba je najuspjelija od svih pet dosadašnjih. Učestvovali su svi članovi izvršujući podružnice, skauti, djeca osnovnih škola Gornjeg i Donjeg Sitna, Dubrave i Srinjina (obližnjih mosorskih sela), nešto učenica srednjih škola i seljaci.

Prije sadbe je držao proslov predsjednik drug Giometta, a zatim je predsjednik šumske sekcije, drug Drašić, dao razne tehničke upute u način sadbe. Nakon marne sadbe, koja je trajala od 10 do 13 sati, planinari su ručali i poslije se po Ljuvaču, oko Doma veselili. Na večer se povratise svojoj kući puni zadovoljstva, da su izvršili jedno opće korisno djelo. Posadiše nekoliko hiljada mladica crnobora.

U dane, koji su slijedili iza šumskog dana nastavio se seljaci rad. Posadiše oko 20 hiljada crnobora, obnoviše propale biljke iz prošlogodišnjih sadba, pošumiše okoliš Vidilice prof. Giomette, oko koje su podigli kamenu branu.

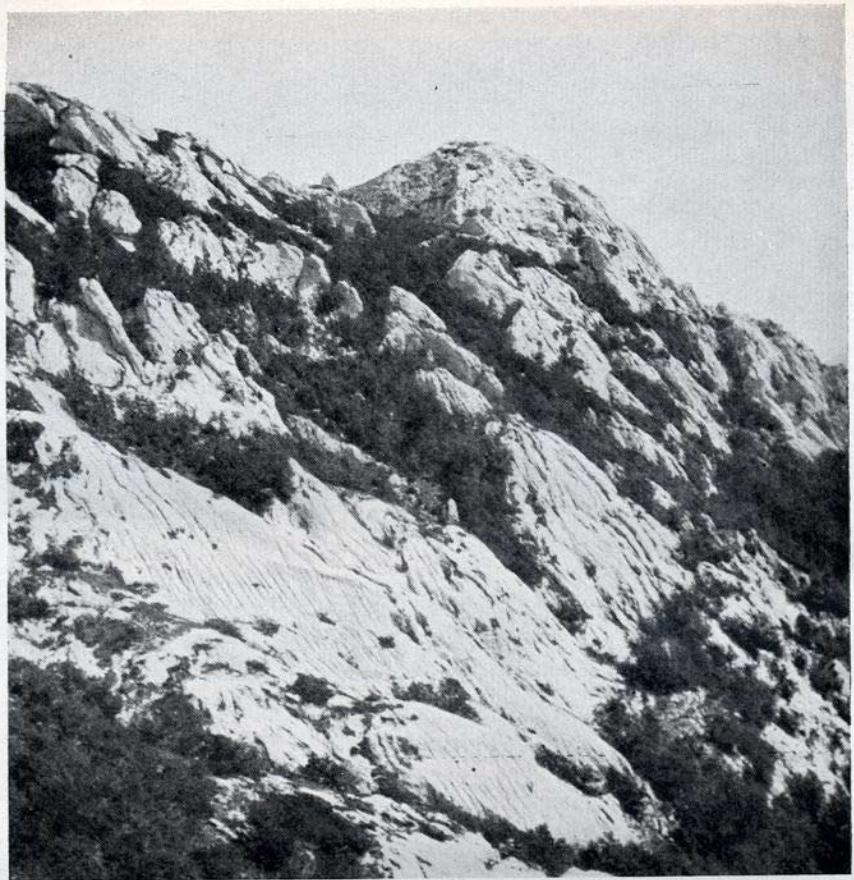
JUŽNI VELEBIT: ANIĆ KUK NAD VELIKOM PAKLENICOM.

JUŽNI VELEBIT: ULAZNO ŽDRIJELO VELIKE PAKLENICE.

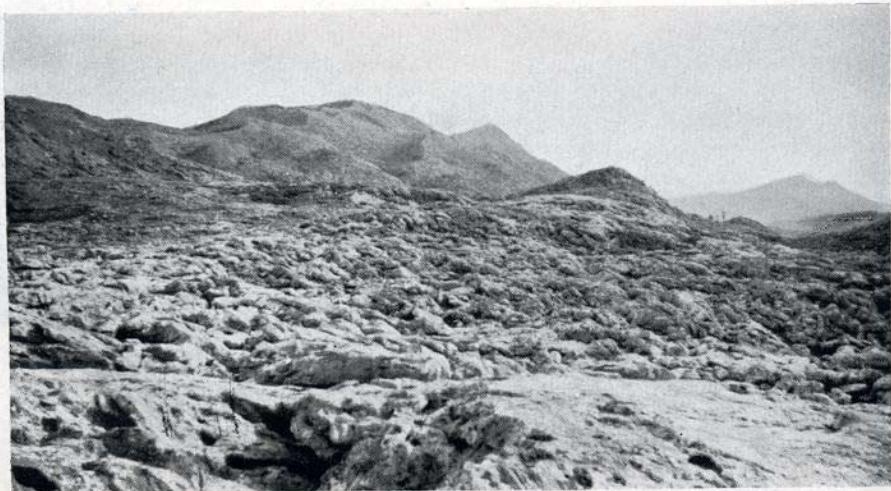
Snimio J. M. Čović

ASAVUČI TURIZAM U SVETU ANTONIJEBOLO

JUŽNI VELEBIT: CRLJENI KUK.

Foto: Dr. I. Krajač

MOSOR: KRŠKA POVRŠ U OKOLISU LJUVACA.

Foto: Dr. J. Poljak

Ljuvač (to je vrtača, na kojoj стоји planinarski Dom) највећи је пошumljeni kompleks u primorskoj banovini. Pošumljeno je oko 20 hektara (око 200 hiljada četvornih metara) земљишта са каквих 150 hiljada борица i raznog šumskog raslinja.

Mi tu kulturu čuvamo kaooko u glavi. Kad god dodemo u planinarski dom, obiđemo sve posadene biljke okolo i promatramo, da li uspijevaju. Kad vidimo sušu, strepimo za njih. Hoćemo da pokažemo seljacima, što se da učiniti iz našeg neplodnog sroga krša; i mi ne radimo nego za njih. S.

*

Lijepo je i hvale vrijedno, da se za ovim uzornim primjerom »Mosora« počinju povoditi i okolne općine na primorskem kršu. Tako je u prošloj godini održan šumski dan sa školskom djecom u Dugom Polju, Konjskom, Kliskoj općini, Milni i okolini Dubrovnika, a u novije vrijeme takva se sadba vrši i u nekim drugim općinama u Dalmaciji i na otocima.

Sličnu akciju provodi već kroz više godina HPD podružnica »Velebit« na Sušaku, požrtvovno sudjelujući u radovima oko pošumljivanja Obruča i okolice planinarske kuće na Hahlićima, gdje su Talijani poslije rata u oči odlaska sa našeg teritorija popalili velike komplekse crnogorice. Ondje je također dosad zasađeno pod nadzorom šumarskih stručnjaka na desetke hiljada borića i jela, te ima nade, da će za nekoliko godina sva okolica Obruča i Paklena dobiti izrazito šumski karakter. U novije je vrijeme taj rad nastavljen pod vodstvom planinarskog druga ing. Kariolića, koji je kao šumarski stručnjak postao pročelnikom te sekcije te je najbolje zvan, da vodi tu akciju pošumljivanja. Tako dvije naše velike podružnice u krškom području prednjače svojom djetotvornom suradnjom kod pošumljivanja našega gologa krša. Ugledale se i druge naše podružnice u krškim krajevima u ove uzorne primjere!

SAVEZ PLANINAR. DRUŠTAVA JUGOSLAVIJE

KONGRES »SAVEZA PLANINARSKIH DRUŠTAVA KRALJEVINE JUGOSLAVIJE« držat će se 6. siječnja 1933. u Mariboru sa dnevnim redom, na kojem se uz redovite predmete nalaze i ove točke: a) izbor nove savezne uprave; referat o kongresu »Međunarodne turističke organizacije« u Chamonixu (Josip Pasarić, predsjednik HPD-a); c) planinarstvo i nacrt zakona o turizmu (Dr. Josip Pretnar, predsjednik SPD-a); d) predlozi, o kojima kongres rešava i smjernice za rad saveznih planinarskih društava i Saveza; e) odluka o mjestu narednog kongresa. — Na dan prije kongresa u 16 h održat će se sastanak delegata zbog razgovora o pojedinim predmetima dnevnog reda. Nakon kongresa predviđen je izlet na Pohorje.

PLANINARSKA LITERATURA

PLANINARSKI ČLANCI I SLIKE U KALENDARU »NAPREDAK«. Među hrvatskim kalendarima zauzima bez sumnje već kroz dulji niz godina prvo mjesto kalendar »Napredak«, što ga izdaje Hrvatsko kulturno društvo »Napredak« u Sarajevu. To doista nije običan kalendar, koji se kupuje poglavito radi kaledarskog sadržaja, već je to književno djelo od trajne kulturne vrijednosti, koje bi svojom sadržinom i spremom zapravo trebalo da nosi naziv almanaha.

Ovogodišnji kalendar, koji je uzorno uredio g. Ante Martinović (za g. 1933.), svojim bogatim i biranim raznovrsnim sadržajem kao i krasnim slikama stoji ne samo o bok svojim odličnim pretečama, nego ih u mnogom pogledu i natkriljuje. Dekorativnu stranu izveo je vrlo lijepo poznati umjetnik K. Mijić. Od suradnika ističemo imena Dragutina M. Domjanića (Uspomeni Silvija Kranjčevića o 50-godišnjici njegove smrti), Dra. Iv. Ev. Šarića (Legende), Mile Budaka (prekrasna novela »Sjećanja«), Milana Šenoe (»Iz uspomena« na pok. oca A. Šenou), prof. D. Szabo (»Arhitektura Zagreba«), Dr. I. Esiha (»Gradišćanski Hrvati«), Alije Nametka (»Umetaljka«), Dr. N. Z. Bjelovučića (»Krsno ime i zdravica banu domaćinu u Konavlima«), Dr. Ivana Jablanovića (»Bogomilstvo kao vjersko politički i prosvjetno kulturni problem«) i dr.

U njem nalazimo dva planinarska članka sa 5 slika. Zasluzni naš geološki stručnjak i autor prvog naučno-planinarskog djela o Velebitu g. Dr. J. Poljak prikazuje u jezgrovitom članku »Bijele i Samarske Stijene« ove bisere hrvatskih Dolomita u Dinarskom gorskom sklopu, dočaravajući čitaocima njihove čarobne krasote sa 4 svoja vrlo uspjela snimka sa Bijelih i Samarskih Stijena. Mladim planinarima, koji žele izvoditi prve uspone na strme kukove u našim gorama, toplo preporučujemo, da prouče ovaj vrlo poučni članak. Naš urednik J. Pasarić u kratko opisuje u članku: »Gorski Kotar« riječke prirodne krasote toga romantičnog planinarskog kraja, a u drugom dijelu prikazuje historijat i gradnju novoga ponosnog planinarskog doma na Risnjaku, što ga je nedavno podiglo Hrvatsko Planinarsko Društvo tik pod vrhom Velikog Risnjaka. Članku je dodana slika novog doma zajedno s velikom skupinom planinara pred domom na dan društvenog otvorenja (18. IX. o. g.). S hvalom moramo ponovo istaknuti, da je »Napredak« dosad jedini hrvatski kalendar, koji svoju pažnju redovno posvećuje razvitku hrvatskog planinarstva uz suradnju naših prvaka gg. Dr. I. Krajača i Dr. J. Poljaka. Toplo ga preporučujemo svim našim članovima. Dobiva se uz cijenu od Din 15.— kod uprave »Napretka« u Sarajevu i kod svih njegovih podružnica.

P.

BADJURA RUDOLF: IZLETI PO KARAVANKAH. Samozaložba, Ljubljana 1932., cijena Din 10.—. Slabo je među našim planinarima poznato sjeverno pobočje Karavanaka s onim lijepim alpskim dolinama, s tamnim crnogoričnim šumama, cvjetnim pašnjacima i razasutim zaseocima slovenskih seljaka. A ipak je to kraj, u koji treba da zalazimo ne samo zbog njegovih prirodnih ljepota, nego i zbog toga, što se тамо slovenska riječ rado čuje i što će naš čovjek naći otvorena vrata u domovima koruških Slovenaca. Zbog toga moramo iskreno pozdraviti novu knjižicu našega Badjure, knjižicu posvećenu upoznavanju upravo ovoga kraja. U knjizi su zbito prikazana 63 najljepša izleta u području Karavanaka na način, kao što je to već običaj u Badjurinim vodičima. Kulturno-historijskim spomenicima podata je dovoljna pažnja, uvezvi u obzir čedan opseg knjižice. Pri tom moram istaknuti slovensku narodnu toponomastiku, dosljedno provedenu i za krajeve van našega državnoga teritorija. Svakako i ova nova Badjurina knjižica dostoјno ulazi u niz njegovih radova, ona nam je dobrodošla, jer nam je svjedokom, da ima kod nas ljudi, koji vode računa o našem življu van državnih granica i da našega Badjuru u njegovu radu još uvijek vodi onaj prirođeni optimizam i ljubav za rođenu grudu. — Dr. B. Gušić.

PLANINARSKI OBZOR

O VIDIKU SA ŠAR-PLANINE. Ljuboten 2496 m kao neobična istaknuta točka na Šar-Panini bio bi prema narodnom ishvaćanju vrh, sa kojega se može dogledati Solunski Zaliv. Ovo vjerovanje se naročito održava u narodu u okolini Šar-Planine. Oni se međutim rijetko, gotovo nikako, penju na Ljubotenu vrh, pa ipak pričaju i uvjeravaju planinare, da se sa Ljubotena može vidjeti Solunski Zaliv. Ovo narodno vjerovanje ne bi se iz pojmljivih razloga trebalo poricati, ali je poznato, da se sa Ljubotenova vrha ne vidi Egejsko More. Uostalom Ljuboten po svojoj današnjoj visini spada među prosječne šarske vrhove i kao takav gubi važnost točke, s koje bi se mogao opažati tako daleki vidik.

Ovo narodno vjerovanje unešenjem u našu planinarsku literaturu počelo je, čini se, dobijati opći značaj. U »Planinskom Vesniku« br. 1. od ove godine zapažen je o tome i članak ing. Pavla Novikova. Tu se pored mnogo štošta lijepog veli i ovo: »Ob popolnoma jasnom vremenu se od tukaj (s Ljubotena) vidi baje celo Solun.«

Vidik sa najvišeg šarskog vrha Velikog Turčina 2702 m nemjeren je veći nego s Ljubotena, veoma prostran i zaista dalekosežan. On dopire, nema sumnje, do najviših balkanskih vrhova i dva mora: Jadranskog i Egejskog. A meni se ipak čini s obzirom na sprave, kojima se služimo mi planinari, a to je Zeiss-ov dogled, koji uveličava 6 do 8 puta, da najduža nišanska linija (vizura) sa šarskih vrhova dopire do Suvog Rudišta na Kopaoniku. Po mome računu dužina ove vizure mogla bi biti oko 150 km. I na tolikoj daljini Kopaonik se zbilja lijepo kroz dogled vidi.

Sudeći po ovome ja bih pokušao reći, da je neko plavičasto ogledalo, koje sam često gledao s Turčinova vrha, u stvari površina Jadranskog Mora, odnosno Medovska obala. Vizura Turčina — Medovski Zaliv iznosila bi oko 100 km, dakle manje nego kopaonički pravac. Medovska vizura prelazila bi arbansku planinu Maja Vels, kojoj se visina računa oko 1200 m; a zatim bi otprilike na 15 km dalje padala na ogledalo Jadranskog Mora.

Što se tiče pogleda na Egejsko More, malo je zbilja vjerojatnosti da se njegovo ogledalo može dogledati sa Šar-Planine. Ovdje se mora računati na planinu Dudicu, koja je visoka 2180 m. Nišanska linija Turčin — Dudica bila bi po karti oko 160 km. Međutim Dudičin vrh — Solunski Zaliv, daju još jednu liniju od nekih 80 km. Prema tome vizura Turčin — Solunski Zaliv iznosila bi oko 240 km.

Gotovo isto toliku vizuru, ako ne i dužu, imamo do Rodopina vrha Musale, za koji se drži da je visok 2935 m. Rodopska vizura mogla bi, šta više, biti i dogledna, jer pred njom nema bogzna kako visokih planina. Ona bi u ovom slučaju sjekla kroz bregalničku kotlinu i prelazila između Osogova i Maleških planina; a zatim bi preko vrha Uzun-Tepe 2716 m na Rili padala na Musalin vrh.

Iz ovih promatranja izlazi, da se sa Turčinova vrha, upravo najvišeg vrha Šar-planine, mogu opažati najviši balkanski vrhovi, zatim Jadransko i Egejsko More. Ali potrebno je ipak naglasiti: Jadransko More, odnosno Medovski Zaliv može se promatrati kroz dobar dogled, dok za Rodopske Planine i Solunski Zaliv dogled zacijelo ne pomaže.

To su, kao što smo vidjeli, takve vizure, koje s jedne strane traže najbolje sprave za opažanje trougaone mreže (teodolita) i s druge strane svjetlosne znake (heliotrope). Pa i pitanje je, koliko bi vremena trebalo obostranim osmatračima (triangulatorima), dok bi stupili u vezu!... **Dušan S. Krivokapić.**

DRUŠTVENE VIJESTI

† MILAN ŠENK. Dne 5. XII. o. g. preminuo je u Zagrebu Milan Šenk, zaslužan kulturni radnik i oduševljen planinar. Pokojnik se prije 30 godina svrštao u redove hrvatskih planinara i svoje slobodno vrijeme izvan svog službenog zvanja rado i požrtvovno posvećivao unapredjenju našega narodnog planinarstva. Bio je zanosan poklonik naših čarobnih planina i često je na njih uzlazio, ne da sam uživa u njihovim ljepotama, nego da i drugima donese sa njih žive slike njihova čara i milja. On je bio jedan od prvih naših fotoamatera, koji na izlete nose svoju kameru, da na ploču uhvate sjajne prizore i divne krajobrace, koje onda ne zadrže za sebe, već ih pokazuju drugovima i znancima i tako šire smisao i ljubav za prirodne ljepote svoje domovine. Milan Šenk bio je također jedan od prvih, koji su prije 20 godina počeli javno izlagati svoje krasne planinarske slike, te su njegove vrlo uspjele povećane fotografске snimke na velikoj planinarskoj izložbi (g. 1922.) pobudile živu pažnju među gledaocima i laskavu pohvalu u kritici. Skupio je i pomnivo izradio čitavu zbirku planinarskih diapositiva, koji su na planinarskim predavanjima gledaocima dočaravali divne ljepote hrvatskih planina. Planinariti s njime bila je zabava i užitak, jer nadaren rijetkim darom vedra humora i prostodušne šale unosio je u svako društvo puno živosti i ugodnog raspoloženja. Bio je kroz dulji niz godina odbornik HPD-a te je kao pročelnik nadzornog odbora tu počasnu službu čuvara društvene imovine vršio zdušno i savjesno sve do g. 1922., kada se je na žalost planinara morao zahvaliti, jer je tada Hrvatski Sokol njega trebao čitavoga. Hrvatski planinari visoko cijene njegove zasluge za naše planinarsko društvo i sačuvat će njegovu svjetlu uspomenu trajno u svojim redovima. Slava mu!

Nad otvorenim grobom oprostio se s nezaboravnim pokojnikom predsjednik Hrvatskoga Planinarskog Društva g. Josip Pasarić.

OBNOVA ČLANARINE I UŽIVANJE ČLANSKIH POGODNOSTI. Društveni se članovi upozoruju, da im s 31. prosinca 1932. odnosno s 15. I. 1933. utrnuje pravo na pogodnosti, što ih na osnovi valjano potvrđenih iskaznica za g. 1932. uživaju na državnim i vicinalnim željeznicama (n. pr. na Samoborskoj) i na parobrodoma; zatim u planinarskim kućama ne samo HPD-a nego i saveznih društva (n. pr. S. P. D-a, koje je u tom pogledu uvelo strogu kontrolu).

»HRVATSKI PLANINAR«, ilustrovano glasilo Hrvatskog Planinarskog Društva, koje već 4 godine uređuje društveni predsjednik J. Pasarić, ulazi početkom siječnja 1933. u 29. godište svoga opstanka uz isti idejni program i zadaču, da bude vjerni tumač hrvatskoga planinarskog pokreta i zorno ogledalo vanrednih prirodnih krasota naših planinskih krajeva. List će i nadalje izlaziti u istom opsegu kao dosada uz nepromijenjenu dosadašnju pretplatu od D 50, tako da pojedini broj u pretplati stoji D 4.17, te je po tom najjeftiniji ilustrovani hrvatski list istog opsega. U ovoj i minuloj godini donio je u svakom broju po 8—10 krasnih slika, dakle preko 100 na godinu, i to po izvrsnim snimkama ponajboljih naših fotoamatera, koje u velikoj većini sjajno prikazuju čarobne ljepote naših gora i planina. — Hrvatsko Planinarsko Društvo pruža svojim članovima uz članarinu, koja je daleko niža od članarine ne samo kod inozemnih srodnih društava, nego i kod istovrsnih društava u našoj državi, toliko različnih pogodnosti, da bi svaki svijesni planinar, komu imućstvene prilike iole to dopuštaju, morao smatrati za svoju društvenu i moralnu dužnost, da bude stalni preplatnik svoga društvenog glasila, koje po priznanju mnogih domaćih i stranih planinara stoji na doličnoj visini. U vlastitom je interesu članova, da drže svoje društveno glasilo, jer samo

tako mogu saznati za brojne pogodnosti i popuste, što ih kao članovi uživaju na željeznicama i parobrodima, u hotelima i trgovinama (ne samo u Zagrebu, nego na cijelom Jadranu i planinskim krajevima). Stoga se ponovno pozivaju članovi maticе i podružnica, da se pretplate na svoje društveno glasilo i da živom propagandom pribave »Hrvatskom Planinaru« što veći broj novih preplatnika među svojim drugovima i znancima, a dosadašnje potaknu, da ostanu vjerni svome glasilu i sebi. Za nečlanove стоји pretplata D 60, za đake i naučnike само D 40, a za inozemstvo D 70. — Tko sakupi među članovima 5—10 preplatnika, dobiva za svakoga D 5, a među nečlanovima za svakoga D 10. Pismene dozvole za sakupljanje preplatnika izdaju samo uprava maticе u Zagrebu i uprave podružnica, a pretplate i naručbe prima Hrvatsko Planinarsko Društvo matica u Zagrebu, Samostanska 2a (polukat); telefon 65-01; uredovni sati od 8—13 i od 17—20 sati.

»TOMISLAVOV DOM« NA SLJEMENU postao je opet omiljelo stjecište planinara i zimskih sportaša, osobito na nedjelje i blagdane, otkad je opskrbu i upravu kuće preuzeo iskusan gostioničar g. I. Gjukić, koji se brine za red i čistoću i nastoji, da goste što bolje zadovolji. Vraćajući se oni, koji su se bili odbili... Društvena je uprava nabavila izvrsna domaća vina, a opskrbnik skrbi za dobro i tečnu hranu, a sve to uz umjerene cijene, kako i dolikuje današnjim teškim prilikama. Na takove dane kuća je kreata puna gostiju, koji se broje na stotine, te mnogi, koji ne dobiju mjesta u blagovaonama, objeduju po hodnicima ili u posebnim sobama konačišta. U proljeće će morati društvo da dogradi novu veću blagovaonu, da donekle udovolji tolikoj navali nedjeljnih posjetnika. Nedavno je popravljen krov, nabavljeno 40 novih toplih gunjeva, a ovih su dana zamijenjene stare željezne peći novim glinenima, tako da će se sve spašavice moći dobro i postojano grijati, čime se u zimsko doba omogućuje udoban dulji boravak u kući u vezi sa sunčanjem na čistom i svježem gorskom zraku. Društveni telefon u Tomislavovu Domu: 71-50.

OSNUTAK HPD. PODRUŽNICA »STRMAC« U NOVOJ GRADIŠKI. Dne 6. XI. održana je konstituirajuća skupština HPD podružnice »Strmac« u Novoj Gradiški pod predsjedanjem pročelnika privremenog odbora g. Zlatka Mažurana, koji je u pozdravnom govoru razložio svrhu osnutka ovoga društva i objavio, da su predložena pravila od oblasti potvrđena. Pošto su ova pročitana, prešlo se na izbor odbora, koji je na predlog g. Mažurana jednoglasno izabran ovako: predsjednik g. Ivan Barić, ing., tajnik g. Marijan Venne, dipl. pravnik, blagajnik g. Marija Müller; odbornici: gg. Franjo Dobranović i Ivan Gradinović trg. pomoćnici; nadzorni odbor: Sax Emil, pošt. činovnik u miru, Kniewald Mladen, priv. činovnik, Mažuran Zlatko, bank. činovnik.

Nakon izbora novo izabrani predsjednik g. ing. I. Barić zahvaljuje na iskanom povjerenju i obećaje, da će raditi zdušno u korist društva u smislu postojećih pravila. Moli ne samo izabrane drugove odbornike nego i ostalo članstvo, da ga u tom radu podupiru. Budući da će društvo odmah započeti intenzivno raditi osnivanjem sekcija: glazbene, fotoamaterske, skijaške, literarne, nuda se, da će ovo društvo, koje se već pred dugo godina moralno osnovati naći odziv kod našega građanstva. Govor predsjednikov primljen je s odobravanjem.

H. P. D. matica srdačno pozdravlja drugove planinare u Novoj Gradiški i želi im najbolji uspjeh.

OSNIVANJE PODRUŽNICE HPD-a U MRZLOJ VODICI. Javljuju nam odanle, da se je 8. X. o. g. ondje održao sastanak, na kojem je u prisuću 16 članova jednoglasno zaključeno, da se u tom mjestu osnuje podružnica HPD-a pod imenom »Gorštak«, kojoj će pristupiti vjerojatno još toliko članova. Na sastanku

su prihvaćena društvena pravila, koja su sa privolom središnjice HPD-a poslana nadležnim vlastima na odobrenje. Utješan i značajan je pojav, da su gotovo svi članovi ove podružnice seljaci, što je dokaz, da se i široki narodni slojevi zanimaju za organizirano proučavanje i uživanje ljestvica rodene grude. Taj hvalj vrijedni primjer pokazuje, da i kod seljaštva postoji težnja za pothvate, koji su po svojoj prirodi visoko kulturni. U prošloj zimi tu je općenito uvedeno skijanje i uređena domaća radiona skija. U Mrzloj Vodici je prije par godina pod vodstvom jednog agilnog inteligenta osnovana uzorna mljekarska zadružna, koja sa svojim vrlo povoljnim uspjehom u kratko vrijeme znači gospodarski i kulturni preporod toga sela. Bilo bi željeti, da tako bude i u drugim naprednim selima ne samo u Gorskem Kotaru!

NOVI OPSKRBNIK U PLANINARSKOM DOMU NA RISNJAKU. Dne 15. XI. o. g. zamjenio je dosadašnjeg privremenog stalnog opskrbnika, g. Vladimira Srok iz Mrzle Vodice pod Risnjakom, koga je za to mjesto preporučila uprava tamošnje netom osnovane planinarske podružnice »Goršak«. On će sa svojom ženom, koja je u tamošnjoj domaćinskoj školi učila kuhanje i pripremanje jela, preko zime stalno stanovati u novom domu, davati planinarima i skijašima opskrbu i konak uz umjerene cijene, zračiti i grijati prostorije i paziti na red i čistoću u kući. U tu je svrhu nabavio dovoljno živeža, te se skijaši i planinari mogu sada bez bojazni i brige uspinjati na snijegom pokriti Risnjak, koji je zimi za sunčanih dana još čarobniji nego ljeti.

ČUVAJTE SE ZARAZNIH BOLESTI! Pitanje uspješne dezinfekcije usnene i grlene šupljine — tih slobodnih pušova za zarazne bolesti — zanima već odavna sve stručnjake. Duga su istraživanja dovela do zaključka, da tekuća sredstva za dezinfekciju, usprkos pomnom grgljanju, ne dopiru do najvažnijih organa, koje treba dezinficirati, a da i ne govorimo o djeci i mnogim odraslim ljudima, koji ne znaju grgljati. Naprotiv je mnogim pokusima dokazano pouzdano djelovanje jednog dezinfekcionog sredstva u krutom obliku, koje se polako topi u ustima, izmiješa s pljuvačkom i tako dezinficira sve dijelove ustiju i grla. Radi se o ukusnim Anacot-pastilama Dr. Wandera. Ta iskustva mogu da u sadašnjoj sezoni prehlada, angine, gripe, difterije itd. koriste svim ljudima, a naročito djeci, koja su najviše izložena opasnosti zaraze.

SADRŽAJ: Dr. Ivan Krajač: Velebitski film (sa 6 slika od Ing. Gerasimova i 1 od Dr. I. (i) Krajača na umj. prilogu) str. 355. — Dr. Josip Poljak: Planinarenje u Dinarskim planinama (s 1 slikom od autora na umj. prilogu) str. 361. — R. Kiraly: Gradnja planinarske kuće H.P.D-a na Jankovcu (sa slikom od g. Donegania u tekstu), str. 367. — Vladimir Stahuljak: Svečano otvorenje planinarske staze na Kamenjak na Rabu (sa slikom g. M. Maroevića u tekstu) str. 369. — Dušan S. Krivokapić: O vidiku sa Šar-planine str. 379. — Rad podružnica H. P. D-a, str. 372—376. Planinari pošumljuju krš str. 376. — Savez planinarskih društava Jugoslavije, str. 377. — Planinarska literatura, str. 377. — Društvene vijesti str. 379—382.

»Hrvatski Planinar« izlazi 12 puta na godinu: pretplata stoji godišnje Din 50.—; za dake i naučnike Din 40.—; za inozemstvo Din 70.—. Pretplatu, reklamacije i rukopise prima HPD središnjica u Zagrebu, Samostanska ulica 2a. — Odgovorni urednik: prof. Josip Pasarić, Medveščak broj 57. — Izdavač: »Hrvatsko Planinarsko Društvo« u Zagrebu. — Tiskar »Tipografije« d. d. Zagreb, Preradovićev trg 9. — Za tiskaru odgovara I. Ivanković, Zagreb, Selska c. 39.